

Bestaanszekerheid als basis om volwaardig mee te doen

Beleidsnota 2023-2027

Voorwoord Wethouder

Deze nieuwe nota voor het armoedebeleid heeft als thema Bestaanszekerheid.

Het verschil tussen armoedebeleid en bestaanszekerheid ligt in de benadering. Waar armoedebeleid veelal gericht was op het bestrijden van (financiële) symptomen van armoede, is bestaanszekerheid meer gericht op duurzame oplossingen. Zo goed als mogelijk helpen wegnemen van oorzaken van armoede. Daarnaast behelst bestaanszekerheid veel meer een benadering vanuit een menswaardig bestaan.

In de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens is opgenomen dat iedereen recht heeft op onderdak en voedsel. De basisbeginselen van een beschaafde samenleving. Toch is dat in onze samenleving niet volledig vanzelfsprekend. Soms door onvoorziene levensgebeurtenissen, soms door verkeerde keuzes in het leven, kan het gebeuren dat mensen in financiële problemen raken. En vaak escaleert financiële problematiek. Dan is hulp nodig om het leven weer op de rails te krijgen en te houden. Daarin heeft de gemeente een belangrijke taak. De taak om diegenen die, al dan niet tijdelijk, ondersteuning nodig hebben, te helpen het leven weer op de rit te krijgen. Om blijvend te kunnen voorzien in (minimaal) de eigen basisbehoeften.

Met enige trots presenteer ik u deze beleidsnota, waarmee wij het gedachtengoed van bestaanszekerheid omarmen. Trots, want het beschavingspeil van een samenleving is af te lezen aan de mate waarin zij degenen die hulp nodig hebben in hun waarde laat.

José de Robles

Samenvatting

De belofte van bestaanszekerheid is belangrijk in de huidige transitietijd. Zonder de basale zekerheid van inkomen, werk én een overheid die naast je staat wordt elke verandering een bedreiging.

VNG (2023) Bestaanszekerheid als belofte

Terugblik

De doelstellingen: 1) meer inwoners vroegtijdig in beeld, 2) alle kinderen doen mee, 3) inwoners staan centraal door ondersteuning op maat, 4) effectiever schuldhulp verlenen en 5) intensieve samenwerking, stonden centraal in de vorige nota 'Touwtjes aan elkaar knopen! (2019-2022)'. Een breed preventief financieel veld kreeg een fundament met het Financieel Café. Hier kunnen mensen terecht met financiële vragen, belastinghulp en hulp om weer grip te krijgen op de financiële situatie. Onze Uithoornse pilot om kinderarmoede integraal te bestrijden met inzet van ouderkindadviseurs (OKA's), werd genoemd als best practise in de rapportage van het Rijk. Ook uit cijfers van de meest recente armoedemonitor blijkt dat wij bijna alle kinderen (91%) uit een gezin met een laag inkomen in beeld hebben.

Als gevolg van corona en enorme inflatie werden een aantal noodmaatregelen genomen, die de gemeente snel uitvoerde om grotere bestaansonzekerheid te voorkomen. Er kwamen verschillende regelingen om ondernemers en ZZP-ers te ondersteunen en de landelijke energietoeslag werd lokaal uitgerold. Een aantal activiteiten hebben we daarom nog niet kunnen uitvoeren, zoals het aanpassen en versimpelen van beleidsregels voor schuldhulpverlening en bijzondere bijstand. Deze willen we alsnog snel realiseren.

Feiten en cijfers

Nadat in 2018 een eerste armoedemonitor is uitgevoerd (cijfers 2017) hebben we in 2022 een tweede armoedemonitor uitgevoerd (cijfers 2021); de belangrijkste uitkomsten zijn:

- In 2017 was het aantal minimahuishoudens in Uithoorn dat rond komt van 100% wettelijk sociaal minimum (wsm) 511 (4,0%). Dit is in 2021 gegroeid naar 605 (4,5%);
- Er is een lichte daling van minimahuishoudens tot 125% wsm;
- Het grootste verschil en de grootste toename van minimahuishoudens, zijn minimahuishoudens die langer dan drie jaar in armoede leven (van 46% in 2017 naar 73% in 2021);
- Het gebruik van de miniregelingen is, met uitzondering van de collectieve zorgverzekering en kwijtschelding belastingen, laag in vergelijking met 2017 en het gemiddelde landelijke gebruik;
- 492 van 676 minimakinderen (72,8%) wonen in Thamerdal of Zijdelwaard.

Effecten bestaanszekerheid op de samenleving

Mensen zijn niet in staat om volwaardig deel te nemen aan de samenleving als de basisbehoeften niet op orde zijn. Leven met geldstress gaat ten koste van het vermogen om zelfstandig keuzes te maken. Door verbinding te leggen tussen de verschillende factoren die leiden tot bestaansonzekerheid kunnen veel kosten worden voorkomen. De maatschappelijke baten van participatie zijn breed. Meedoen leidt tot meer welbevinden, een betere gezondheid, minder overlast in de wijk en het kan de kansen op (terugval in) criminaliteit verkleinen.

Visie, missie en pijlers

Eerder keken we vooral naar het genereren van inkomen en het voorkomen van schulden als uitgangspunt om volwaardig mee te kunnen doen. We zien nu steeds scherper, ook door maatschappelijke ontwikkelingen, dat de andere basisvoorwaarden om mee te kunnen doen; namelijk een dak boven je hoofd, en voldoende gezondheid, niet altijd vanzelfsprekend zijn. Deze twee basisbehoeften zijn, naast voldoende inkomen, ook voorwaarden om volwaardig mee te kunnen doen.

Bestaanszekerheid is daarom lokaal vertaald naar drie pijlers die gericht zijn op het ondersteunen van de zekerheid hebben om in basisbehoeften te voorzien (inkomen, dak, en gezondheid). De drie pijlers zijn:

1. Voorzien in basisbehoeften met focus op perspectief
2. Gezond, betaalbaar en veilig wonen
3. Fysiek en mentaal gezond voor iedereen

Doelen

De pijlers vertalen we naar de volgende doelen:

1. Inwoners van Uithoorn hebben de zekerheid dat zij in hun eerste basisbehoeften kunnen voorzien, in de vorm van kleding, voeding en andere persoonlijke noodzakelijke uitgaven.
2. Inwoners van Uithoorn zijn financieel redzaam.
3. Inwoners van Uithoorn hebben perspectief op een toekomst zonder problematische schulden.
4. Inwoners van Uithoorn hebben de zekerheid dat ze in hun eerste basisbehoefte kunnen voorzien, in de vorm van een dak boven hun hoofd.
5. Inwoners van Uithoorn wonen passend, gezond en betaalbaar.
6. Kinderen in Uithoorn kunnen gezond, veilig en kansrijk ontwikkelen, ongeacht de financiële situatie.
7. Inwoners van Uithoorn voelen zich mentaal optimaal en hebben een gezonde leefstijl.
8. Inwoners van Uithoorn kunnen gebruik maken van zorg als dit nodig is.

Uitgangspunten

Naast inhoudelijke doelen voor de drie pijlers is het ook belangrijk om expliciet uitgangspunten te benoemen. Die stellen een kader en geven richting aan hoe wij willen werken als gemeente, maar ook aan wat wij van onze inwoners en partners (mogen) verwachten. De volgende uitgangspunten volgen uit onze visie op bestaanszekerheid en onze koerswaarden¹.

- a. Bestaanszekerheid is het fundament voor volwaardig participeren, niemand mag door de basis zakken;
- b. We werken volgens de koerswaarden: mensgericht, integraal en samen;
- c. Inwoners van Uithoorn hebben in eerste instantie een eigen verantwoordelijkheid bij het voorkomen en oplossen van financiële problemen;
- d. We houden rekening met het feit dat het 'doenvermogen' (plannen, ondernemen acties, verleidingen weerstaan en doorzetten) van mensen met financiële problemen beperkt wordt door de stress die dergelijke problemen met zich meebrengen;
- e. Ondersteuning vanuit de gemeente is zo kortdurend als mogelijk en is gericht op het creëren (schulden)rust, perspectief en ruimte voor ontwikkeling met als doel zelfstandig deelnemen aan de samenleving en financiële redzaamheid;

¹ Koersplan Sociaal Domein 2020-2023

- f. Er zijn veel factoren van invloed op de financiële situatie van inwoners die buiten de invloedssfeer van de gemeente liggen (zoals landelijk beleid, ontwikkelingen van de economie, etc); we zoeken binnen onze mogelijkheden naar interventies die naar verwachting de meeste meerwaarde hebben op de bestaanszekerheid van onze inwoners.

Wat is er nodig om de doelstellingen te bereiken?

Onze kerntaken en activiteiten blijven we doen. Dit zijn het bieden van een financieel vangnet voor mensen die (tijdelijk) niet kunnen rondkomen, vroegsignalering en schuldhulpverlening. De lijn van preventie (werken aan financiële gezondheid) en vroegsignalering blijft en wordt verder uitgebreid. De aanpak kinderarmoede blijven we integraal oppakken (zie ook H5).

Wat gaan we nog meer doen?

- Ophogen inkomensondersteunende maatregelen naar 130% wsm
- Pilots uitvoeren met inwoners om het bereik van regelingen te vergroten;
- Lokale uitwerking van de regionale aanpak richting nul huisuitzettingen als gevolg van betalingsachterstanden;
- Bestaanszekerheid als onderdeel van de woon/zorgvisie met onderdeel lokale aanpak richting nul huisuitzettingen (als gevolg van betalingsachterstand/schuld) en aanpak tegen dakloosheid
- Regionale afspraken maken met energieleveranciers en netbeheerders rondom voorkomen afsluitingen;
- Uitvoeringsplan voor het optimaliseren van de aanpak schuldhulpverlening;
- Loslaten maximum bedrag Jeugdfonds;
- Onderzoeken mogelijkheden voor het verbeteren van regelingen voor zorgmijders en chronisch zieken.

Benodigde middelen

De benodigde financiële middelen en personele inzet voor de meeste activiteiten, regelingen en projecten vallen binnen de bestaande begroting. Het werken aan bestaanszekerheid voor de inwoners van Uithoorn vraagt ook om nieuwe activiteiten en regelingen. Voor de voorgestelde nieuwe activiteiten is op jaarbasis in totaal € 65.000 nodig (zie uitwerking in hoofdstuk 6).

Inleiding

Voor u ligt de nota bestaanszekerheid als basis om volwaardig mee te doen (2023-2027). In het proces om te komen tot een nieuwe nota werd steeds duidelijker dat een bredere blik nodig was richting bestaanszekerheid. Steeds vaker zagen we, in de periode van corona en opvolgend van inflatie en de hoge energiekosten dat, het om meer gaat dan alleen een redelijk inkomen.

Bestaanszekerheid biedt ruimte voor een bredere blik op armoede en de benadering is positief; het gaat om wat er nodig is om volwaardig mee te doen in plaats van wat er ontbreekt.

Gezamenlijk met collega's van wonen, duurzaamheid en gezondheid hebben we gekeken waar de raakvlakken liggen, waar we elkaar kunnen versterken om onze doelstellingen te bereiken.

In de loop van september 2022 tot mei 2023 is met verschillende in- en externe partners (uitvoeringsorganisatie Duo+, Adviesraad Sociaal Domein, Uithoorn voor Elkaar, inwoners via aansluiting bij bewonersavonden, de huurdersvereniging etc.) gesproken over het thema bestaanszekerheid, de armoedemonitor 2021 en aandachtspunten voor de nieuwe nota².

Het meedenken en de geleverde input vanuit diverse perspectieven hebben geleid tot deze nota bestaanszekerheid.

Tijdens het schrijven van de nota waren er diverse (politieke) ontwikkelingen die mogelijk van invloed zijn op de koers van dit beleid. Het Kabinet viel waarmee een aantal agendapunten rondom de aanpak armoede en geldzorgen van demissionair minister Schouten niet zo zeker meer zijn, als ze waren. Er werd er een Commissie wettelijk sociaal minimum (wsm) ingesteld, om te bepalen wat een huishouden minimaal nodig heeft om rond te komen. Hier zijn een aantal aanbevelingen uit gekomen, die mogelijk structureel van invloed zijn op het bestedingsinkomen van burgers, en daarmee ook voor inwoners van Uithoorn. Deze nota biedt een zienswijze en een aantal concrete doelen; de interventies zullen mogelijk in de loop der tijd worden aangepast aan landelijke ontwikkelingen en lokale behoeften.

² Zie voor een compleet overzicht van de sessies bijlage III

Leeswijzer

Deze nota beschrijft de ambities, doelen en interventies voor de periode 2023-2027 in de gemeente Uithoorn. De nota sluit aan bij het coalitieakkoord Blijven(d) verbinden (2022-2025), het college uitvoeringsprogramma (CUP) en het Koersplan Sociaal Domein (2020-2023).

In het eerste hoofdstuk geven we een terugblik op de resultaten van de huidige nota “De touwtjes aan elkaar knopen!” (2019-2022), en wordt de armoedesituatie in Uithoorn samengevat aan de hand van cijfers uit de armoede monitor 2021. Na een overzicht van de meest relevante landelijke ontwikkelingen en wetenschappelijke inzichten, wordt het hoofdstuk afgesloten met de lokale kaders en wetgeving.

In hoofdstuk twee wordt beschreven waarom de keuze wordt gemaakt om armoede vanuit een breder perspectief te bekijken, en in te zetten op bestaanszekerheid als uitgangspunt om mee te kunnen doen in de samenleving, en wat hiervoor nodig is.

In de hoofdstukken drie, vier en vijf, volgen de pijlers die de kern vormen van bestaanszekerheid (voorzien in basisbehoeften met focus op perspectief, een dak boven je hoofd, en toegang tot mentale en fysieke gezondheid).

In hoofdstuk zes volgt de begroting en een overzicht van de extra middelen die naar verwachting nodig zijn om de doelen uit deze nota te kunnen realiseren.

In hoofdstuk zeven wordt een aanzet gegeven richting data gedreven sturen en zijn er per pijler, een aantal mogelijke indicatoren benoemd.

Inhoudsopgave

1	Huidig beleid, resultaten en ontwikkelingen	11
1.1	Terugblik nota touwtjes aan elkaar	11
1.1.1	Doel: Meer inwoners vroegtijdig in beeld (preventie en vroegsignalering)	11
1.1.2	Doel: Alle kinderen doen mee -bestrijden van kinderarmoede vanuit een integraal perspectief	12
1.1.3	Doel: Inwoners staan centraal door ondersteuning op maat	12
1.1.4	Doel: Effectiever schuldhulp verlenen.....	13
1.1.5	Doel: Intensieve samenwerking.....	14
1.1.6	Ontwikkelingen tijdens uitvoering vorige nota 2019-2022	14
1.2	Trends en ontwikkelingen rondom armoede en schulden in Uithoorn	16
1.2.1	Aantal minimahuishoudens in Uithoorn	16
1.2.2	Opvallendste vergelijkingen huishoudens 2017 en 2021	17
1.2.3	Gebruik minimaregelingen	17
1.2.4	Uitkomsten Gezondheidsmonitor Uithoorn.....	18
1.2.5	Aandachtspunten voor nieuwe nota	19
1.3	Trends en ontwikkelingen landelijk	19
1.3.1	Groeierende ongelijkheid in de samenleving	19
1.3.2	Maatschappelijke ontwikkelingen	20
1.3.3	Redzaamheid als uitgangspunt en als doel	20
1.3.4	Armoede en schulden meer dan een tekort aan inkomen	20
1.3.5	Rijksontwikkelingen (akkoord, aanpak en commissie)	23
1.4	Wetgeving en kaders gemeente	24
1.4.1	Taken vanuit de Participatiewet en de wet gemeentelijke schuldhulpverlening	24
1.4.2	Bestuurlijke afspraken rondom kinderarmoede	24
1.4.3	Kaders integraliteit aanpak bestaanszekerheid	24
2	De stap naar bestaanszekerheid	26
2.1	Waarom een nieuwe nota?	26
2.1.1	Integraal werken over domeinen heen (wonen, duurzaamheid en gezondheid).....	26
2.1.2	Behoeft is breder dan inkomen gerelateerd	26
2.1.3	Specifieke aandacht voor doelgroepen en zichtbaarheid in kwetsbare wijken	27
2.2	Definitie bestaanszekerheid en doelen	27
2.3	Uitgangspunten en kernwaarden	29

3	Voorzien in basisbehoeften met focus op perspectief (pijler 1)	31
3.1	Visie inkomen vanuit bestaanszekerheid	31
3.2	Doelen voorzien in basisbehoeften met focus op perspectief	32
3.2.1	Doel: Inwoners van Uithoorn hebben de zekerheid dat zij in hun eerste basisbehoeften kunnen voorzien, in de vorm van kleding, voeding en andere persoonlijke noodzakelijke uitgaven	32
3.2.2	Doel: Inwoners van Uithoorn zijn financieel redzaam.....	32
3.2.3	Doel: Inwoners van Uithoorn hebben perspectief op een toekomst zonder problematische schulden	33
3.3	Wat blijven we doen?	33
3.3.1	Inkomensondersteuning en de Participatiewet.....	33
3.3.2	Netwerk Vangnet organisaties	33
3.3.3	Duurzaamheid	34
3.3.4	Online en fysiek aanbod omgaan met geld, geldzorgen en financiële en juridische vragen ..	34
3.3.5	Informereren en vroegsignalering	34
3.3.6	(Tijdelijke) persoonlijke ondersteuning voor grip op financiën	34
3.4	Wat gaan we nog meer doen?	35
3.4.1	Inkomensgrens voor inkomensondersteunende regelingen naar 130% wsm.....	35
3.4.3	Onderzoeken mogelijkheden en noodzakelijkheden voor inwoners die tussen wal en schip vallen	36
3.5	Aanpak schuldhulpverlening.....	36
3.5.1	Schulden voorkomen is de basis: een (financieel) vangnet, financiële gezondheid en samenwerking met partners en schuldeisers	37
3.5.2	Maatregelen voor kwaliteit en integrale schuldhulpverlening	37
3.5.3	Snel(ler) hulp bieden en zo snel mogelijk toewerken naar schuldenrust en perspectief	38
3.5.4	Speciale aandacht voor huishoudens met kinderen en jongeren.....	38
3.5.5	Beoogde resultaten schuldhulpverlening.....	39
4	Gezond, betaalbaar en veilig wonen (pijler 2)	40
4.1	Visie wonen vanuit bestaanszekerheid	40
4.2	Doelen	41
4.2.1	Inwoners hebben de zekerheid dat ze in hun eerste basisbehoefte kunnen voorzien, in de vorm van een dak boven hun hoofd	41
4.2.2	Inwoners wonen passend, gezond en betaalbaar.....	41
4.3	Wat blijven we doen?	41
4.3.1	Vroegsignalering	41
4.3.2	Briefadressen	42
4.3.3	Onder de pannen	42
4.3.4	Kwijtschelding belastingen.....	42
4.3.5	Maatregelen om te isoleren en te verduurzamen om energiekosten te drukken	42
4.3.6	Bijzondere bijstand-maatwerk	42
4.3.7	Maatregelen bij aanzegging ontruiming	43
4.4	Wat gaan we nog meer doen?	43
4.4.1	Inwoners hebben de zekerheid van een dak boven hun hoofd	43
4.4.2	Inwoners wonen passend, gezond en betaalbaar.....	44

5	Fysiek en mentaal gezond voor iedereen (pijler 3)	45
5.1	Visie gezondheid vanuit bestaanszekerheid	45
5.2	Doelen Fysiek en mentaal gezond voor iedereen.....	46
5.2.1	Doel: Kinderen in Uithoorn kunnen gezond, veilig en kansrijk ontwikkelen, ongeacht de financiële situatie	46
5.2.2	Doel: Inwoners van Uithoorn voelen zich mentaal optimaal en hebben een gezonde leefstijl	46
5.2.3	Doel: Inwoners van Uithoorn kunnen gebruik maken van zorg als dit nodig is.....	46
5.3	Wat blijven we doen?	46
5.3.1	Aanpak kinderarmoede	47
5.3.2	Sociale participatie.....	47
5.3.3	Meedoen regelingen voor inwoners met een laag inkomen	47
5.3.4	Collectieve zorgverzekering en medische kosten.....	47
5.3.5	Hoe dragen we bij aan een goede mentale gezondheid in relatie tot financiële problematiek.....	47
5.4	Wat gaan we nog meer doen?	47
5.4.1	Verhogen inkomensgrens regelingen naar 130% wsm	47
5.4.2	Loslaten maximum bedrag Jeugdfonds Sport en Cultuur.....	48
5.4.3	Onderzoeken mogelijkheden verbeteren regelingen voor zorgmijders en chronisch zieken.....	48
5.4.4	Integrale samenwerking met gezondheid & leefomgeving	48
6	Begroting	49
6.1	Kosten nieuwe activiteiten	49
6.2	Aandachtspunten	49
7	Monitoring en evaluatie	50
7.1	Verbinding met Programma Data gedreven Sturing Sociaal Domein	50
7.2	Bronnen voor monitoring en evaluatie.....	50
7.3	Indicatoren voor monitoring en evaluatie	50
	Bijlagen	52
I	Overzicht activiteiten die we blijven doen	53
II	Overzicht nieuwe activiteiten	57
III	Overzicht sessies om te komen tot de nota Bestaanszekerheid	59
IV	Afkorting en verklarende woordenlijst	60
V	Bestuurlijke afspraken Kinderarmoede VNG en het Rijk.....	62

1 Huidig beleid, resultaten en ontwikkelingen

In dit hoofdstuk kijken we eerst terug naar de vorige armoedenota 'De touwtjes aan elkaar knopen!' (2019-2022) met een overzicht van de belangrijkste resultaten. Vervolgens gaan we in op de lokale trends en ontwikkelingen. Tot slot geven we een overzicht van landelijke ontwikkelingen en de gemeentelijke kaders en taken. De reflecties vanuit de vorige nota, de lokale- en landelijke ontwikkelingen en wetenschappelijke inzichten, vormen gezamenlijk de basis en de richting voor de nieuwe nota bestaanszekerheid.

1.1 Terugblik nota touwtjes aan elkaar

De vorige nota bevatte vijf hoofdoelstellingen, die hieronder benoemd zullen worden met de behaalde resultaten. Na het weergeven van de behaalde resultaten wordt teruggeblikt op ontwikkelingen die niet voorzien waren en effect hadden op het bereiken van de resultaten.

1.1.1 Doel: Meer inwoners vroegtijdig in beeld (preventie en vroegsignalering)

Vroegsignalering

Vroegsignalering werd op 1 januari 2021 een wettelijke taak waarbij dienstverleners van vaste lasten (huur, zorg, energie en water) betalingsachterstanden moeten doorgeven. Hierdoor kan de gemeente proactief ondersteuning op maat bieden, alvorens er schulden of crisissituaties ontstaan. Vanaf 2022 zijn deze signalen behalve met een kaart/telefoontje ook opgevolgd met huisbezoeken. In 2021 is in totaal aan 1032 signalen gehoor gegeven. Vanwege coronabeperkingen kon dit alleen via een brief en eventueel daarna nogmaals met een kaart/telefoontje. In 2022 begonnen de huisbezoeken en waren er in totaal 1013 opvolgingen van signalen, waarvan ook 216³ huisbezoeken.

Voor inwoners met financiële vragen en geldzorgen heeft Uithoorn een laagdrempelig aanbod bij het Financieel Café, via maatjes en via Geldplannen en Geldfit

In de huidige nota is breed ingezet op het voorkomen van schulden. Met het Financieel Café, maatjes en belastinghulp is ingezet op het laagdrempelig aanbieden van ondersteuning op het gebied van geld en inkomen. Bij het Financieel Café krijgen inwoners antwoorden op hun vragen, hulp bij geldzorgen, inzicht waar zij mogelijk recht op hebben en hulp bij aanvragen indien nodig. Sinds het aanvragen van de energietoeslag is er een forse toename in het aantal bezoekers van het Financieel Café. Ook via andere dienstverleners (partners) komen inwoners steeds vaker bij het café terecht. In 2022 zijn bijvoorbeeld 97 vraagstukken opgepakt via thuisadministratie, budget coaching of belastinghulp. Daarnaast zijn er 51 Financieel Cafés georganiseerd. Uit de evaluatie⁴ blijkt dat inwoners de diensten van het café zeer waarderen.

Inwoners die eerst zelf inzicht willen krijgen in hun financiële situatie of wat hierin verandert bij diverse levensgebeurtenissen (bijvoorbeeld scheiden, met pensioen gaan, 18 jaar worden, samenwonen) kunnen de geldplannen online raadplegen. Via Geldfit is er nu ook een lokale financiële sociale kaart waar inwoners met vragen worden doorverwezen naar online hulpmiddelen, lokale financiële ondersteuning of een anoniem telefoonnummer⁵.

³ In januari 2022 begon de eerste klantmanager vroegsignalering en preventie. In april 2022 kwam er een tweede klantmanager bij

⁴ Uithoorn voor Elkaar jaarverslag 2022

⁵ <https://www.startpuntgeldzaken.nl/uithoorn>

Ook vanuit communicatie wordt er op verschillende momenten in kranten en via social media gecommuniceerd over de minimaregelingen onder de noemer 'laat geen geld liggen'. Via regelmatige "wist u dat"-berichten wordt bijvoorbeeld wekelijks steeds één regeling toegelicht om mensen via verschillende kanalen te informeren. In de week van het geld die elk jaar plaatsvindt geeft de wethouder verschillende tips over waar je terecht kunt met financiële vragen en zorgen o.a. met videoboodschappen, die goed bekeken worden⁶.

1.1.2 Doel: Alle kinderen doen mee -bestrijden van kinderarmoede vanuit een integraal perspectief

Armoede heeft een enorme impact op het leven en de kansen van kinderen. De gevolgen van kinderarmoede werken ver door tot in het volwassen leven en dragen bij aan kansengelijkheid⁷. Om armoede te doorbreken zal iedereen die betrokken is bij het opgroeien van het kind alert moeten zijn op signalen van armoede, om vervolgens gezamenlijk te kijken naar oplossingen; met ouders, verzorgers, onderwijzers, maatschappelijk werkers en anderen.

De pilot kinderarmoede startte in 2019 met een klein netwerk van professionals die regelmatig in contact zijn met kinderen en het gezin eromheen. Dit netwerk breidde snel uit, met als doel om de financieel moeilijke situatie van ouders, zo min mogelijk effect te laten hebben op het welzijn van kinderen. Resultaat is dat de gemeente samen met maatschappelijke partners bijna alle kinderen in beeld heeft⁸ en ondersteuning kan bieden. Dit kan meedoen aan sport, of zwemles zijn of de aanschaf van een laptop voor huiswerk, of de aanschaf van een fiets. De pilot werd ook genoemd in het rapport Vervolgevaluatie bestuurlijke afspraken kinderarmoede⁹ als één van de best practises. De integrale benadering om kinderarmoede te bestrijden blijkt een effectieve aanpak, en zal in de nieuwe nota verder worden ingebed met het doel kansengelijkheid van kinderen te vergroten.

Een GGZ medewerker die in de werkgroep kinderarmoede zat, vertelde tijdens de evaluatie van de pilot in 2022 dat het netwerk het thema kinderarmoede weer op haar netvlies bracht. Het signaleren, bespreken en doorverwijzen is nu onderdeel van haar gesprekken over gezondheid. Het heeft ook inzichtelijk gemaakt wat nog beter kan. Een sociale kaart waarop alle regelingen in Uithoorn in één oogopslag zichtbaar zijn, mist nog, en zou het doorverwijzen naar de juiste instanties en voorzieningen makkelijker maken.

Observatie/resultaat II anoniem

1.1.3 Doel: Inwoners staan centraal door ondersteuning op maat

Oog voor levensgebeurtenissen

Levensgebeurtenissen gaan vaak samen met een verlies van inkomen (scheiden, verlies van werk, verlies van partner). Als er geen buffer is, kan dit snel leiden tot betalingsachterstanden en schulden. Inwoners op deze momenten goed informeren kan helpen om financiële stress en schulden te voorkomen. Soms leidt een dergelijke gebeurtenis tot een crisissituatie. Daarom is er een noodbudget ingesteld om de eerste financiële schok op te vangen. Het budget is bedoeld voor absolute nood, in gevallen waar er geen regulier vangnet is, én waar het niet helpen leidt tot grotere problemen en kosten. Een tiental huishoudens is ondersteund. In het

⁶ In de week van het geld, zien we bijvoorbeeld een piek in het aantal bezoeken van de geldplannen, en worden meer geldplannen ingevuld

⁷ Zie o.a. Kinderombudsman 2017, Alle kinderen Kansrijk

⁸ 91% volgens cijfers Kwiz 2022, Armoedemonitor Uithoorn 2021

⁹ I&O research i.o.v. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid 2021.

Zie ook: <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-b1443978-2725-41e1-a4dc-a9975f550271/pdf>

laatste jaar, werd het budget vooral gebruikt om huisuitzettingen te voorkomen, of om tijdelijke opvang elders te regelen, om grotere problemen te voorkomen (dakloosheid). Deze pilot heeft de deur geopend naar een behoefte die er is, en toeneemt. Samen met de Stichting Urgente Noden is een convenant aangegaan, om deze aanvragen snel in behandeling te kunnen nemen.

Meer inwoners maken gebruik van de collectieve zorgverzekering

Uit de eerste armoedemonitor¹⁰ (cijfers 2017) bleek dat Uithoorn landelijk achterbleef bij het gemiddeld aantal inwoners dat gebruik maakt van de collectieve zorgverzekering. Tegelijkertijd kan deze voorziening het verschil maken voor inwoners die chronisch ziek zijn en een laag inkomen hebben. Met de collectieve ziektekosten verzekering zijn zij goed verzekerd voor de zorg die zij nodig hebben, en zijn de maandlasten lager. Het eigen risico wordt verspreid over de maanden, zodat er geen hoge rekening is aan het einde van het jaar. Uit cijfers van 2021 blijkt dat het aantal huishoudens dat nu gebruik maakt van de collectieve zorgverzekering is gestegen van 20% naar 37%. (landelijk 35%- 40%). Om het bereik te vergroten zijn in 2021 en 2022 brieven verstuurd naar meer dan 1100 huishoudens die in de inkomensgroep tot 125% wsm vallen, met informatie over de collectieve zorgverzekering. Ook zijn er spreekuren op verschillende locaties en tijden gehouden, om iedereen die overweegt om over te stappen goed te informeren over de dekking en de kosten en te helpen bij een eventuele overstap.¹¹

Aanvragen minimavoorzieningen (kindpakket en declaratiefondsen) makkelijker

Een vergoeding uit het declaratiefonds is voor inwoners met een laag inkomen om mee te kunnen doen in brede zin. Zij moesten het bedrag eerst voorschieten en kregen dan, op vertoon van bonnetjes, het gedeclareerde bedrag tot het maximum van €160 teruggestort. Inwoners en partners gaven aan dat veel mensen moeite hadden met het voorschieten, en daarom geen aanvraag deden.

Met de nieuwe verordening kunnen inwoners sinds januari 2023 het bedrag vooraf aanvragen en ontvangen, en is een bankafschrift voldoende voor een mogelijke toetsing.

Een tweede signaal dat we ontvingen betrof de computerreling. Deze regeling was oorspronkelijk alleen voor jongeren vanaf de middelbare school, terwijl kinderen op de basisschool ook vaak al projecten en huiswerk online maken. Daarnaast werd de regel één computer/laptop per gezin uitgebreid naar een computer/laptop per kind. Hiermee wordt voldaan aan de behoeften van kinderen in het onderwijs die dagelijks met een laptop aan de slag moeten en is een stap gezet richting het vereenvoudigen van aanvragen, waarbij de inwoner centraal staat.

1.1.4 Doel: Effectiever schuldhulp verlenen

Stress-sensitief werken als uitgangspunt in de dienstverlening

De laatste wetenschappelijke literatuur rondom effecten van armoede op je (psychische) gezondheid werd meegenomen door o.a. stress-sensitief handelen als uitgangspunt te hanteren in het contact met inwoners. Door kennis en begrip te hebben voor de gevolgen van (langdurige) stress, hierop te anticiperen (naast een cliënt gaan staan, luisteren, doorvragen), kan eerder en effectiever ondersteuning worden geboden.

Klantmanagers preventie en vroegsignalering, en klantmanagers schuldhulpverlening volgden trainingen voor stress-sensitief denken en handelen in de communicatie met inwoners en er werden praatplaten ontwikkeld om signalen van chronische stress met cliënten makkelijker te herkennen. Ook pasten we de communicatie richting inwoners aan middels brieven die in begrijpelijke taal en stress-sensitief geschreven werden.

¹⁰ Kwiz 2018, Armoedemonitor Uithoorn 2017

¹¹ Tussen de 15 en 30 bezoekers per dagdeel/avonddeel

Financieel advies voor ZZP-ers en bedrijven

Tijdens Covid-19 pandemie waren er tijdelijk gelden voor ZZP-ers en bedrijven om hen tegemoet te komen in vaste lasten¹² die betaald moesten worden, zonder dat er inkomen was. De samenwerking met ondernemers stond al op de agenda in de nota, de pandemie heeft de gewenste samenwerking versneld. Voor ondernemers is in 2022 een samenwerking aangegaan met Over Rood voor financieel advies en hulp bij administratie en schulden van ondernemers.

Saneringskrediet bij de Gemeentelijke Kredietbank

Om schuldenrust te creëren, maakt één betalingsregeling en één schuldeiser in plaats van soms meer dan tien, een groot verschil. Uithoorn heeft met de Kredietbank een convenant afgesloten. De schuldeisers ontvangen direct het percentage van de schuld dat in drie jaar afgelost kan worden, de inwoner betaalt maandelijks een vast bedrag om dit af te betalen, en de gemeente staat garant voor de lening/regeling. Per 1 juli 2023 geldt voor nieuw afgesloten saneringskredieten bij de Gemeentelijke Kredietbank een termijn van achttien maanden.

1.1.5 Doel: Intensieve samenwerking

Samenwerking tussen gemeente en maatschappelijke partners is voorwaarde voor een goed (financieel) aanbod en ondersteuning voor inwoners. Het netwerk van maatschappelijke partners is versterkt door:

- een armoede update (4x per jaar);
- het netwerk bestaanszekerheid;
- het netwerk kinderarmoede.

De wens vanuit de netwerken om een sociale kaart vorm te geven op diverse levensgebieden is een indicator van een versterkt netwerk. Er is behoefte om beter, en zonder willekeur, elke inwoner goed te kunnen doorverwijzen. Met meer dan tien partners is hiervoor een eerste sessie georganiseerd, die de kennis over voorzieningen van diverse partners bij elkaar heeft gebracht.

Verder stonden onder deze doelstelling een aantal contracten met partners centraal om te evalueren en mogelijk voort te zetten. Dit heeft geleid tot nieuwe contracten met Zuidweg en Partners (voor schuldhulpverlening aan bedrijven en ZZP-ers), met het Jeugdfonds, met Beaufin voor budgetbeheer en met Zorg en Zekerheid voor de collectieve zorgverzekering. Maatje voor Elkaar werd geëvalueerd en is getransformeerd tot een compleet financieel preventief aanbod binnen Uithoorn voor Elkaar.

1.1.6 Ontwikkelingen tijdens uitvoering vorige nota 2019-2022

Tijdens de Covid-19 pandemie heeft het Rijk diverse noodmaatregelen genomen om ervoor te zorgen dat huishoudens en bedrijven niet massaal in bestaansonzekerheid terecht kwamen. De uitvoering lag veelal bij gemeenten.

Direct in maart 2020 werd de Tijdelijke Ondersteuning Zelfstandig Ondernemers (TOZO) uitgerold om ondernemers, waaronder ZZP-ers te ondersteunen om hun bedrijf in leven te houden. Deze maatregel is in Uithoorn in vijf periodes van steeds drie maanden uiteengezet tussen maart 2020 en september 2021. Over 2021 (TOZO 3,4, en 5) hebben we cijfers vanuit de armoedemonitor. In Uithoorn hebben daar 37 bedrijven/ZZP-ers gebruik van gemaakt.

¹² Er waren tegemoetkomingen voor ZZP-ers. Dit waren de zogenaamde Tijdelijke Overbruggingsregelingen Zelfstandige Ondernemers (TOZO) en Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK)

De Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK) was een noodmaatregel voor huishoudens die in ernstige financiële problemen dreigde te komen. Deze regeling bestond van januari 2021 tot september 2021 en is daarna afgeschaft.

Kantoren en loketten moesten gesloten worden, de huisbezoeken die voor vroegsignalering in de planning stonden stelden we uit, en ook het Financieel Café moest haar spreekuren telefonisch of online op afspraak houden. De sluiting van loketten en de vernauwing van de bereikbaarheid was ook zichtbaar in de cijfers. Minder mensen deden een beroep op het Financieel Café of op de gemeente, en ook werd er minder gebruik gemaakt van het Jeugdfonds en andere minimaregelingen.

Na de Covid-19 pandemie volgde al snel de energiecrisis. Ook hiervoor nam het Rijk noodmaatregelen waarvoor de uitvoering bij de gemeente terecht kwam. In maart 2022 volgde de opzet van het lokaal uitkeren van de energietoeslag voor de laagste inkomens. Het Rijk kon de realiteit nauwelijks bijbenen, en moest de initiële € 800 die voor deze doelgroep was toegezegd snel bijstellen naar € 1300. Ook werd toegezegd dat de Bijzondere Bijstand (met een wetswijziging) ook in 2023 energietoeslag toelaatbaar acht. Vooruitlopend daarop is reeds een gedeelte van dit bedrag voor 2023 (€ 500) uitgekeerd aan huishoudens die ook in 2022 in aanmerking kwamen voor de energietoeslag. In het voorjaar van 2023 is ook een lokaal noodfonds ingesteld voor huishoudens die ondanks alle landelijke en lokale regelingen toch in grote financiële problemen kwamen.

Via de energietoeslag zijn in totaal 1217 huishoudens met een laag inkomen (tot 130% wsm¹³) tegemoet gekomen voor de hoge (energie)kosten. De inkomenseffectenrapportage¹⁴ liet zien dat deze compensatie, omgerekend € 108,- per maand, voor verschillende huishoudens het verschil maakte tussen rondkomen of niet.

In 2017 hadden huishoudens in Uithoorn meer budget voor vrije bestedingen dan in 2022. De oorzaak is vooral een stijging van vaste lasten, met name de energiekosten. In 2017 betaalde een alleenstaande nog €92 voor gas, water en licht. In 2022 betaalt een alleenstaande per maand € 246 voor gas, water en licht. Zonder de energietoeslag was er voor huishoudens in 2022 nog minder of zelfs helemaal geen ruimte voor vrije bestedingen (*minimale vrije bestedingen zijn bedoeld voor participatie zoals een familiebezoek of een cadeautje voor een jarige*).

Quote III afkomstig uit de Inkomens Effect Rapportage Gemeente Uithoorn 2022

Deze onvoorziene omstandigheden met een enorme maatschappelijke impact hebben er ook toe geleid, dat vanuit het beleid en de uitvoering deze regelingen prioriteit hebben gekregen.

In de vorige nota zijn daarom een aantal activiteiten niet uitgevoerd, die in deze nota hoog op de prioriteitenlijst staan. Dit geldt voor het versimpelen en actualiseren van de Beleidsregels Schuldhulpverlening (SHV)¹⁵ en de beleidsregels individuele bijzondere bijstand (IBB). Het aanpassen draagt bij aan een mensgerichte

¹³ wsm staat voor het wettelijk sociaal minimum, en dat betekent het bedrag waarvoor huishoudens minimaal moeten kunnen rondkomen. Het bedrag van de bijstandsuitkering mag niet lager zijn dan dit bestaansminimum. Het Rijk pas dit bedrag elk half jaar aan (op 1 januari en op 1 juli), en de bedragen verschillen per type huishouden. Een voorbeeld van het bestaansminimum op 1 juli 2023 voor een alleenstaande/ alleenstaande ouders is: €1.217 netto per maand (incl. vakantiegeld). Zie ook <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2023/06/20/uitkeringsbedragen-per-1-juli-2023> 110% in dit voorbeeld zou zijn: €1.338, 125% is dan: €1.521 en 130% is dan: €1.582.

¹⁴ Kwiz 2022, Inkomens Effect Rapportage Gemeente Uithoorn 2022

¹⁵ In 2023 zijn de beleidsregels wel technisch gewijzigd i.v.m. de verkorte aflostermijn van het schuldentrajact. Er zijn nog geen inhoudelijke wijzigingen aangebracht.

benadering (conform onze koerswaarden). De nieuwe afspraken en wetswijzigingen uit de aanpak armoede en schulden van Minister Schouten¹⁶ worden hierin ook opgenomen.

1.2 Trends en ontwikkelingen rondom armoede en schulden in Uithoorn

Tot 2017 was er nauwelijks data over de armoedesituatie in Uithoorn. Er was behoefte aan meer kennis over aantallen huishoudens die in armoede leven, over de gezinssamenstelling en over het bereik en gebruik van minimaregelingen. De eerste armoedemonitor werd in 2018 uitgevoerd; deze heeft betrekking op 2017.

Na vier jaar is er een tweede armoedemonitor uitgevoerd over 2021. De data geeft inzichten in de huidige armoedesituatie van Uithoorn en het biedt aandachtspunten voor de nieuwe nota. De cijfers van 2017 kunnen niet één op één vergeleken worden met de armoedemonitor de huidige monitor. Dit heeft een aantal redenen:

- De gemeente Uithoorn is gegroeid met ruim 1200 inwoners;
- Veel van de minimaregelingen waren voor een doelgroep met een inkomen tot 110% wsm, en zijn nu verruimd naar 125% wsm. Dit betekent dat de huidige armoedemonitor gaat over een grotere doelgroep namelijk over minimahuishoudens t/m 125% wsm;
- De huidige monitor kan door technologische ontwikkelingen een preciezer beeld geven van aantallen huishoudens die nog niet in beeld zijn bij de gemeente¹⁷.

1.2.1 Aantal minimahuishoudens in Uithoorn

Tabel 1 Overzicht minimahuishoudens in 2017 in vergelijking met 2021

Percentage wsm	2017 (HHs in beeld)	2021 (HHs in beeld)	Totaal # HHs (geschat, inclusief niet in beeld)
Tot 100% wsm	511 (4,0%)	605 (4,5%)	-
Tot 110% wsm	705 (5,5%)	-	-
Tot 120% wsm	990 (7,7%)	-	-
Tot 125% wsm	-	903 (6,7%)	1.080 (7,9%)
Tot 130% wsm	1.154 (9,3%)	-	-
Totaal Aantal HH	12.380 (100%)	13.577 (100%)	

Tabel 1 laat een lichte daling van minimahuishoudens zien als we kijken naar inkomens tot 125% wsm. Kijkend naar het aantal huishoudens in beeld in 2017 die rondkomen van 100% wsm was dit 511 (4,0%) en is dit gegroeid naar 605 (4,5%) in 2021.

¹⁶ Minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen November 2022, Implementatieplan Aanpak Geldzorgen, Armoede en Schulden 2022-2025

¹⁷ Het onderzoeksbureau Kwiz heeft voor diverse gemeenten diverse analyses gedaan. Kwiz zegt hiermee nauwkeuriger te kunnen kans rekenen welke huishoudens niet in beeld zijn. Zij gebruiken hiervoor verschillende tools en vergelijken van data met andere gemeenten

1.2.2 Opvallendste vergelijkingen huishoudens 2017 en 2021

- Bijna de helft van de minimahuishoudens bestaat uit alleenstaanden (46%). Dit is niet veranderd sinds 2017;
- In de wijk Thamerdal en Zijdelwaard is het aandeel minima hoger dan in andere wijken, respectievelijk 14% en 11%;
- 492 van 676¹⁸ minimakinderen (72,8%) woont in Thamerdal of Zijdelwaard; dit is vergelijkbaar met de situatie in 2017 met het verschil dat het toen ging om de doelgroep tot 110% wsm en nu is dat verbreed naar 125% wsm;
- Als we kijken naar minimahuishoudens tot 125% wsm naar inkomensbron, zien we dat meer dan de helft een ander inkomen heeft dan bijstand (63% ander inkomen t.o.v. 36%¹⁹ bijstand);
- Het aantal huishoudens met kinderen is iets toegenomen, het aantal minimahuishoudens met kinderen is iets afgenomen (het was 38% en nu 36%);
- Het grootste verschil en de grootste toename van minimahuishoudens, zijn minimahuishoudens die langer dan drie jaar in armoede leven (van 46% in 2017 naar 73% in 2021). Dit is zorgelijk omdat we weten dat mensen die langer van een minimum moeten rondkomen minder sociaal kapitaal hebben. Sociaal kapitaal, ofwel een sociaal netwerk, is van belang om uit de armoedesituatie te ontkomen. Deze toename is ook landelijk zichtbaar, en de verwachting is dat het aantal mensen dat langdurig in armoede leeft nog verder zal toenemen de komende jaren.

1.2.3 Gebruik minimaregelingen

Het gebruik van de minimaregelingen is met uitzondering van de collectieve zorgverzekering en kwijtschelding belastingen, laag in vergelijking met 2017.

Tabel 2 Overzicht gebruik minimaregelingen 2021 t.o.v. 2017

Minimaregelingen Uithoorn	Gebruik % 2021	Gebruik % 2017
Kwijtschelding Gemeentebelastingen	70%	70%
Collectieve Zorgverzekering	40%	20%
Individuele Inkomenstoeslag	34%	49%
Jeugdfonds	30%	Niet bekend
Declaratiefonds Ouderen*	10%	38%
Declaratiefonds Volwassenen	26%	Was er niet
Declaratiefonds Jongeren (4 t/m 17 jaar)	37%	44%

* Het Declaratiefonds Ouderen is met de nieuwe verordening (2023) samengevoegd met het Declaratiefonds Volwassenen waardoor voor alle inwoners van 18 jaar en ouder nu dezelfde voorwaarden gelden

¹⁸ Dit is het aantal minimakinderen dat we in beeld hebben. Het werkelijk aantal kinderen dat onder de inkomensgrens van 125% wsm opgroeit wordt geschat op 741. Hoewel het aantal kinderen dat in armoede opgroeit is gedaald t.o.v. 2017 is het percentage dat opgroeit in armoede hoog met 10,1%.

¹⁹ Deze cijfers zijn lastig te vergelijken met cijfers uit 2017 omdat er toen werd gekeken naar de doelgroep tot 110% (die een stuk kleiner was). Als we kijken naar de verhouding tussen bijstand en ander inkomen, is die verhouding nog iets verschoven naar een iets kleiner deel in de bijstand en een iets groter percentage met ander inkomen. (38% bijstand in 2017 t.o.v. 36% in 2021, en ander inkomen 42% versus 45% in 2021)

Ook zien we dat het gebruik achterblijft ten opzichte van landelijke cijfers. Zo is het landelijk gebruik van meedoen regelingen voor volwassenen gemiddeld 30%- a 35%. In Uithoorn is dit voor het Declaratiefonds Volwassenen 26%. Voor meedoen regelingen voor kinderen ligt het gemiddelde bereik op 45%-a 50%. In Uithoorn is dit voor het Declaratiefonds jongeren 37% en voor het Jeugdfond 30%.

De daling en opzichte van 2017 is deels te verklaren door de Covid-19 pandemie en sluiting van publieke (sport-) gelegenheden en loketten van de gemeente, als gevolg daarvan. De daling ten opzichte van landelijke cijfers wordt hierdoor niet verklaard. De percentuele daling in het gebruik van de individuele inkomens-toeslag is deels te verklaren, doordat de doelgroep met een kwart is toegenomen. Hierdoor is het percentage dat hiervan gebruik maakt kleiner (maar in absolute aantallen is het gebruik wel gestegen). Een deel van de rechthebbenden kent de regeling niet en loopt deze mis. Een andere mogelijke verklaring voor het lage gebruik ten opzichte van landelijk kan zijn dat deze armoedemonitor het gebruik van de regelingen afzet tegen de totale doelgroep, dus ook van de huishoudens die niet in beeld zijn. Andere gemeenten meten soms anders, en daarom zijn cijfers niet altijd één op één vergelijkbaar.

Onder ouderen is het gebruik van het declaratiefonds heel laag met 10%. Het is een algemene bevinding dat ouderen minder vaak een beroep doen op (regelingen van) de gemeente. Wetende dat deze regelingen het verschil kunnen maken tussen meedoen of niet meedoen, rondkomen of niet rondkomen, wordt het kunnen bereiken van deze doelgroep alleen nog maar essentiëler.

In 2023 zien we wel een stijging van het gebruik van minimaregelingen. We hebben met de energietoeslag een nieuwe groep weten te bereiken, wat ook effect heeft op de andere regelingen. In 2023 hebben we veel nieuwe huishoudens bereikt die voor het eerst een toekenning hebben gekregen voor een of meerdere minimaregelingen. Het betreft 64 toekenningen, wat gelijk staat aan bijna 30% van het totaal aantal toekenningen. Daarnaast is de stijging ook te verklaren door de verruiming van de minimaregelingen die in de aangepaste verordening per 1 januari jl. gelden, zoals: gelijktrekken bedrag voor ouderen, leeftijd van het kindpakket (0-18 i.p.v. 4-18 jaar), bedrag voor voortgezet onderwijs gewijzigd naar leeftijd (vanaf 12 jaar i.p.v. tegemoetkoming schoolgaand kind voortgezet onderwijs) en het loslaten van de vermogensgrens.

1.2.4 Uitkomsten Gezondheidsmonitor Uithoorn

In 2020 is de gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen 2020²⁰ over gezondheid en welbevinden van inwoners in de regio Amstelland uitgevoerd. De enquête werd afgenomen tijdens coronatijd en dat heeft een effect op de uitkomsten en de beleving van gezondheid door inwoners.

Uit de enquête kwamen een aantal punten die raken aan bestaanszekerheid en daarom relevant zijn om te noemen;

- Ouderen, laagopgeleiden en mensen zonder betaald werk rapporteren meer gezondheidsproblemen;
- Er is een toename van eenzaamheid in Uithoorn (t.o.v. 2016), met name de sociaaleconomisch kwetsbaren voelen zich eenzaam;
- Mensen met een laag inkomen hebben minder kans op toegang tot medisch of tandheelkundige zorg, terwijl dit wel nodig was;
- 57% van alle inwoners met een laag inkomen heeft onvoldoende geld om het lidmaatschap van een sportclub of vereniging te betalen.

²⁰ GGD Amsterdam december 2021, Gezondheid en welbevinden in Uithoorn. Resultaten gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen 2020

Een cliëntervaringsonderzoek²¹ naar de collectieve zorgverzekering en de zorgkosten in Uithoorn liet zien dat inwoners met een laag inkomen vaak zorg mijden, ongeacht of zij verzekerd zijn via een collectieve zorgverzekering of niet. Ook geven 7 op de 10 inwoners aan de zorgkosten niet te kunnen betalen. Dit geldt zowel voor mensen die al gebruik maken van de collectieve zorgverzekering als mensen die nog geen gebruik maken van de collectieve zorgverzekering.

Uit hetzelfde onderzoek blijkt ook dat veel inwoners niet op de hoogte zijn van de mogelijkheid om (onder voorwaarden van de regeling) gebruik te maken van de bijzondere bijstand.

1.2.5 Aandachtspunten voor nieuwe nota

Uit de armoedemonitor en de gezondheidsmonitor 2021 komen een aantal aandachtspunten naar voren die we meenemen in het nieuwe beleid:

- Het gebruik van de minimaregelingen moet fors omhoog om zodoende meer inwoners volwaardig mee te kunnen laten doen;
- Volwassenen met een laag inkomen hebben onvoldoende besteedbaar budget voor meedoen/sportactiviteiten;
- In de wijken Thamerdal en Zijdelwaard is (kinder)armoede geconcentreerd, een wijkgerichte aanpak is nodig;
- Communicatie richten op meer specifieke doelgroepen. Ouderen en ook jongeren worden nog te beperkt bereikt met de huidige communicatie (zie ook 2.1.3 voor een toelichting van deze aandachtspunten).

1.3 Trends en ontwikkelingen landelijk

In de periode 2019-2022 hebben landelijke ontwikkelingen elkaar snel opgevolgd, ook ten aanzien van armoedeproblematiek. In deze paragraaf beginnen we met de laatste stand van zaken rondom de groeiende ongelijkheid in Nederland. Opvolgend een korte samenvatting van diverse recente maatschappelijke ontwikkelingen die een negatieve invloed hebben op die ongelijkheid. Daarna volgen de Rijksontwikkelingen die van invloed zijn op het lokale beleid en tot slot volgt een overzicht van de lokale wetgeving en kaders die relevant zijn voor het thema bestaanszekerheid.

1.3.1 Groeiende ongelijkheid in de samenleving

Het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP)²² wees vaker op een groeiende groep in de samenleving die niet kan meekomen. Het gaat relatief goed met een grote groep die samen 72 procent van de Nederlandse bevolking is. Hiertegenover staan twee groepen of klassen; de onzeker werkenden en het precariaat²³, waar problemen op verschillende leefgebieden zich opstapelen (werk, wonen, gezondheid, sociale relaties en veiligheid)²⁴. Hun meest recente onderzoek (2023) laat zien dat 28 procent van de Nederlandse bevolking, niet kan meekomen en een hoog risico loopt op armoede, schulden en bestaansonzekerheid. De structurele verschillen veranderen nauwelijks over tijd net als de gevolgen voor de maatschappelijke positie en (het gebrek aan) kansen van mensen²⁵.

²¹ Kwiz 2022, Evaluatie collectieve zorgverzekering. Een cliëntervaringsonderzoek naar de collectieve zorgverzekering en zorgkosten in de gemeente Uithoorn

²² Sociaal Cultureel Planbureau 2014, Verschil in Nederland

²³ Het precariaat en de onzeker werkenden zijn de twee groepen met een lage sociale/maatschappelijke positie; zij zijn het minst kansrijk, hebben weinig kapitaal (ook sociaal, mentaal), en hebben vaak depressieve gevoelens een negatief zelfbeeld.

²⁴ Sociaal Cultureel Planbureau 2023, Eigentijdse ongelijkheid. Postindustriële klassenstructuur op basis van vier typen kapitaal. Verschil in Nederland

²⁵ Sociaal Cultureel Planbureau 2022, De menselijke staat. Burgerperspectief voor een toekomstbestendig sociaal contract

1.3.2 Maatschappelijke ontwikkelingen

Verschillende maatschappelijke ontwikkelingen liggen ten grondslag aan de tweedeling in de samenleving. Om de kloof te dichten is een balans nodig tussen inkomen en kosten van (basis)voorzieningen en participatie²⁶. Onderstaande ontwikkelingen verklaren deels waarom meer mensen in de problemen komen. Dit betreft ook mensen die eerder geen beroep deden op de overheid of de gemeente en dat nu wel doen.

- Hervormingen van sociale zekerheid in de afgelopen tien tot vijftien jaar hebben geleid tot minder bescherming, minder vangnet voor hen die dat nodig hebben;
- Flexibilisering van de arbeidsmarkt, met minder vaste contracten en minder inkomenszekerheid²⁷. Dit heeft geleid tot inkomensonzekerheid voor een grotere groep werkenden en betekent dat het aandeel werkenden in armoede is gegroeid met 10% (van 40% in 2005 naar 50% in 2016)²⁸;
- Kosten van basisvoorzieningen (wonen, energie, zorgverzekering, voeding) stijgen veel harder dan inkomens. Dit leidt tot een groei van mensen met betalingsproblemen²⁹;
- Complexiteit van regelgeving en stringente uitvoering en handhaving leidt voor veel mensen tot ernstige problemen³⁰;
- Structureel gebrek aan betaalbare en passende woonruimte;
- Corona en energiecrisis/inflatie heeft een grote groep mensen hard geraakt. Dit zijn vaker mensen met een onzeker inkomen, of een laag inkomen en met weinig reserves. We zien echter dat ook mensen met een hoger inkomen, steeds vaker in de knel komen.

1.3.3 Redzaamheid als uitgangspunt en als doel

In 2017 presenteerde de WRR³¹ het rapport Weten is nog geen doen. Een realistisch perspectief op redzaamheid. Redzaamheid vergt behalve denkvermogen ook doenvermogen, zoals een plan maken, actie ondernemen, verleidingen weerstaan en doorzetten. Mensen zijn hier beperkt toe in staat en onder stress als gevolg van bijvoorbeeld financiële problemen nemen deze vermogens sterk af. Er gaapt een kloof tussen wat wetgevers verwachten van mensen en wat mensen aankunnen, en soms is het juist de overheid die mensen minder redzaam maakt. De WRR beveelt daarom aan om een realistisch perspectief te hanteren bij het maken van beleid dat recht doet aan het vermogen van burgers³².

1.3.4 Armoede en schulden meer dan een tekort aan inkomen

Met het oog op de hierboven beschreven maatschappelijke ontwikkelingen, pleiten onder meer Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), het Nederlands Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) en Movisie, voor een bredere blik op armoede. Het gaat niet alleen om de zekerheid van inkomen, maar het is een breder vraagstuk dat ook de noodzaak tot betaalbaar wonen en toegang tot betaalbare zorg inhoudt, en de mogelijkheid om een financiële buffer te bouwen.³³

De VNG³⁴ schreef samen met Divosa een advies voor het toen nog te vormen kabinet met drie noodzakelijke maatschappelijke opgaven. Eén daarvan is het herstellen van de bestaanszekerheid. In het landelijk coalitieakkoord is bestaanszekerheid en kansengelijkheid opgenomen als één van de prioriteiten van het

²⁶ Movisie 2019, Sociaaleconomische tweedeling effectief te lijf. Maar hoe?

²⁷ Movisie 2022, Bestaanszekerheid onder druk. De stand van Zaken. Zie ook Nibud; 2020, Financieel kwetsbaar

²⁸ SCP 2018, Als werk weinig opbrengt

²⁹ Nibud 2022, Rondkomen en betalingsproblemen. Zie ook: Deloitte (2021), Herstel van Balans

³⁰ Raad van State, Algemene Rekenkamer, Ombudsman; 3 november 2021, zorgvuldig, rechtstatelijk en met vertrouwen in de burger

³¹ De Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid (WRR)

³² WRR 2017, Weten is nog geen doen. Een realistisch perspectief op redzaamheid

³³ Movisie 2022, Bestaanszekerheid onder druk

³⁴ VNG 2021, De winst van het sociale domein

demissionair kabinet. Hiermee is bestaanszekerheid als maatschappelijke opgave teruggekeerd op de politieke agenda's.

Het Nibud is een onafhankelijk kennis- en adviescentrum op het gebied van huishoudfinanciën. Zij verzamelen en vertalen kennis met als doel te laten zien wat financieel kwetsbare situaties zijn en hoe die verbeterd kunnen worden. Tijdens de pandemie publiceerden zij zorgwekkende cijfers over de financiële crisissituatie van grote aantallen huishoudens. Het Nibud pleitte als voorloper voor meer oog voor uitgavencijfers³⁵.

Uit een Nibud rapport³⁶ blijkt dat 37 procent van de Nederlanders moeite heeft met rondkomen. Dit is vergelijkbaar met 2018, maar het verschil is dat veel meer mensen zich zorgen maken over geld. In 2018 gaf 6% van de mensen met een hoog inkomen aan moeite te hebben met rondkomen. In 2022 was dit 12%. Voor iedereen zijn de gestegen uitgaven en hoge vaste lasten de belangrijkste oorzaken van de problemen. Als meer dan de helft van het inkomen op gaat aan vaste lasten en daarbovenop komen stijgende kosten voor boodschappen, dan zitten mensen klem, ook als ze een goed inkomen hebben.

Goede gezondheid als basis voor volwaardig meedoen

Een laag inkomen leidt tot minder kansen op het gebied van gezondheid, en op het gebied van sociale netwerken. Mensen kunnen minder goed zorgen dat zij gezond blijven, en dat zij mee kunnen doen. Financiële problemen en gezondheidsklachten beïnvloeden elkaar. Enerzijds leiden financiële zorgen vaak tot ongezondheid, en anderzijds leidt ongezondheid ook vaak tot (problematische) schulden³⁷. Gezondheidsverschillen zijn

Dagelijks zien artsen en andere professionals mensen met gezondheidsproblemen waarvan de oorzaken en oplossingen buiten het medische domein liggen. Wie voortdurend ieder dubbeltje moet omdraaien, kan in de supermarkt niet anders dan kiezen voor de goedkoopste optie, wat vaak ook de ongezondste is. Het vergroten van de kansengelijkheid leidt tot een gezonder leven voor iedereen.

Quote IV afkomstig uit de brief van de KNMG (2023) aan het kabinet

meer dan het gevolg van sociaal economische factoren concludeert de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving.³⁸ Er is vaak sprake van een stapeling en interactie van factoren die veelal buiten het gezondheid- en zorgdomein liggen, en ook buiten de individuele mogelijkheden om die te beïnvloeden. Er is een bredere blik nodig om de gezondheidsverschillen en de daarmee samenhangende achterstanden daadwerkelijk te verkleinen. Het inzetten op randvoorwaarden voor bestaanszekerheid draagt bij aan het wegnemen van die verschillen. In 2023 riep de artsenfederatie KNMG (Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst)³⁹ het kabinet op om breder naar gezondheid te kijken om symptoombestrijding te voorkomen. De KNMG voorzitter pleit voor bestaanszekerheid als sleutel voor het daadwerkelijk verkleinen van gezondheidsverschillen.

³⁵ Nibud januari 2023, Position paper werkzame mensen die moeite hebben met rondkomen 2023- ronde tafelgesprek Commissie Sociale Zaken

³⁶ Nibud 2022, Rondkomen en betalingsproblemen

³⁷ RVS 2022, Van schuld naar schone lei

³⁸ RVS 2020, Gezondheidsverschillen voorbij. Complexe ongelijkheid is een zaak van ons allemaal

³⁹ KNMG (2023), Zorgbestuurders, hoogleraren en prominenten aan kabinet: Alles op alles om te voorkomen dat mensen ziek worden door armoede

Wonen als basisbehoefte

De Nationale Woon en Bouwagenda van demissionair minister de Jonge kent drie kerndoelen:

- Beschikbaarheid: voldoende woningen voor iedereen. De bouw van 900.000 woningen tot en met 2030, met als streven twee derde betaalbaar;
- Betaalbaarheid: woonlasten sluiten beter aan bij het inkomen. Het aantal huishoudens dat te hoge woonlasten draagt ten opzichte van het inkomen neemt af;
- Kwaliteit: voldoende woningen voor aandachtsgroepen en ouderen, perspectief voor kwetsbare wijken en duurzame huisvesting bereikbaar voor iedereen.

Onder de kerndoelen liggen zes programma's waarvan het programma betaalbaar wonen het meest aansluit bij bestaanszekerheid. Met dit programma wil het Rijk zorgen dat meer mensen met lage inkomens en middeninkomens aanvaardbare woonlasten krijgen. Ook moet het voor deze groepen eenvoudiger worden om een kwalitatief goede woning te vinden die past bij hun woonbehoefte en levensfase.

Wonen biedt veiligheid en zekerheid en is het uitgangspunt van verdere ontwikkeling. Daarmee is huisvesting één van de basisbehoeften van bestaan. Het ontbreken van een veilige plek, een thuis, heeft een impact op alle levensgebieden; als eerste op de psychische en fysieke gezondheid, maar ook op werk, inkomen en sociale relaties. Ongeacht leeftijd of afkomst hebben alle daklozen te maken met een lange periode van bestaansonzekerheid. Hierdoor kunnen zij in processen van sociale uitsluiting terecht komen, waarvan dakloosheid een extreme vorm is.⁴⁰

Veel mensen kunnen geen betaalbare woning vinden of hebben te hoge woonlasten. Dat raakt aan de bestaanszekerheid van mensen. Daarom moeten er meer betaalbare woningen worden gebouwd, in het sociale segment maar zeker ook in het middensegment. Daarom reguleren we middenhuur en worden huurders en kopers straks beter beschermd.

Quote V: Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening Hugo de Jonge

Met het Nationale Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis⁴¹ wordt uiteengezet wat er voor nodig is zodat in 2030 iedereen een thuis heeft. Dit plan zet in op een paradigmashift⁴² op hoe we naar dakloosheid kijken, en laat daarmee zien hoe dit integraal moet en kan. Zo is de eerste van de zes actiepunten het versterken van de financiële bestaanszekerheid. De demissionair minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport zet samen met de demissionair minister voor armoedebestrijding en de demissionair minister van Volkshuisvesting in op wat er nodig is om dakloosheid uit te bannen. Voldoende inkomen is een van de randvoorwaarden voor het hebben van een woning. Zoals bestaanszekerheid een belangrijke factor is voor het uitbannen van dakloosheid, zo is het wonen een basisvoorwaarde voor bestaanszekerheid. Vanuit een zeker bestaan, heeft iedereen een eerlijke kans om volwaardig mee te kunnen doen.

De RVS adviseerde in dit licht daarom ook om het zelfredzaamheidscriterium af te schaffen: iemand die dakloos is, is per definitie niet meer zelfredzaam. Dreigende dakloosheid dient primair gezien te worden als een hulpvraag. Huisvesting is een mensenrecht en herstel begint met een huis, zoals ook het advies van de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving⁴³ stelt.

⁴⁰ RVS 2020, Herstel begint met een huis

⁴¹ Rijksoverheid, 2022 Nationaal Actieplan Dakloosheid: Iedereen een thuis

⁴² Met de paradigmashift wordt bedoeld dat er een andere aanpak nodig is om dakloosheid te voorkomen. Van maatschappelijke opvang als tijdelijke oplossing naar preventie en naar eerst een woning en dan herstel

⁴³ Terugdringen dakloosheid vereist structureel andere aanpak | Nieuwsbericht | Raad voor Volksgezondheid en Samenleving (raadrvs.nl)

In feite bestaat economische dakloosheid niet. Iedereen heeft een acute woonvraag. Hierin een onderverdeling maken tussen mensen met meer of minder rechten op opvang/onderdak is stigmatiserend en irrelevant”

Quote VI: In gesprek met een representative The Shift: The Right2Housing

1.3.5 Rijksontwikkelingen (akkoord, aanpak en commissie)

Landelijke coalitieakkoord

In het landelijke coalitieakkoord⁴⁴ van het demissionair kabinet zijn bestaanszekerheid en kansengelijkheid genoemd als één van de zeven pijlers.

Er is een minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen aangesteld (nu demissionair) o.a. om een aanpak te ontwikkelen om armoede en schulden tegen te gaan en participatie in de samenleving te bevorderen.

Vorig jaar heeft zij het implementatieplan Aanpak geldzorgen, Armoede en Schulden⁴⁵ aan de Tweede Kamer gepresenteerd. In het coalitieakkoord heeft het kabinet vergaande ambities opgenomen. Deze zijn in het implementatieplan vertaald naar drie concrete doelstellingen:

1. Een halvering van het aantal mensen in armoede in 2030 (t.o.v. 2015)
2. Een halvering van het aantal kinderen dat in armoede opgroeit in 2025 (t.o.v. 2015)
3. Een halvering van het aantal huishoudens met problematische schulden. Dit draagt bij aan de doelstelling om het aantal mensen in armoede te halveren.

Volgens de minister is het belangrijkste wat hiervoor nodig is, dat de bestaanszekerheid van mensen verbetert. Mensen moeten kunnen rekenen op een inkomen dat voldoende, zeker en voorspelbaar is. Er wordt expliciet ingezet op het vergroten van het financiële handelingsperspectief en daarmee de weerbaarheid van mensen bij levensgebeurtenissen.

Commissie om nieuw Sociaal Minimum te bepalen

Omdat steeds meer mensen problemen hebben met rondkomen, en het duidelijk is dat een achterblijvend inkomen hiervan de oorzaak is, is besloten het minimumloon in 2023 extra te verhogen. Er is ook vastgelegd om het wsm elke vier jaar te herijken. Zo blijven de steeds stijgende kosten van vaste lasten in verhouding staan tot de minimale inkomsten. In opdracht van inmiddels demissionair minister Schouten voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen is er een onafhankelijke commissie samengesteld die onderzoek doet naar;

1. Wat een aantal huishoudtypes nodig heeft om rond te komen en om mee te kunnen doen aan de maatschappij;
2. De systematiek van het sociaal minimum, inclusief mogelijke scenario's hoe dat beter kan aansluiten op wat een aantal huishoudtypes nodig heeft om rond te komen.

Eind juni 2023 is het eerste tussenrapport van de Commissie gepubliceerd. Hieruit blijkt dat verschillende type huishoudens de komende jaren tot honderden euro's per maand tekort komen als er niets verandert. De Commissie pleit voor het verder verhogen van het minimumloon, de bijstand of de huurtoeslag. Daarnaast adviseert de Commissie om de kinderbijslag of het kindgebonden budget te verhogen. Het eindrapport van de Commissie wordt in september 2023 verwacht. Dit rapport gaat over het stelsel van het sociaal minimum en de toegankelijkheid van hulp en ondersteuning.

⁴⁴ Coalitieakkoord 2021-2025 VVD, D66, CDA en ChristenUnie 15 december 2021, Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst

⁴⁵ Minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen november 2022, Implementatieplan Aanpak Geldzorgen, Armoede en Schulden 2022-2025

1.4 Wetgeving en kaders gemeente

1.4.1 Taken vanuit de Participatiewet en de wet gemeentelijke schuldhelpverlening

Het Rijk stelt ieder half jaar het wsm (en hoogte algemene ouderdomswet) vast voor de norm van de bijstandsuitkering. Landelijke toeslagen (huurtoeslag, zorgtoeslag, kinderopvangtoeslag, kindgebondenbudget) en het wettelijke minimum loon zijn taken van het Rijk. Hiermee wordt het budget van huishoudens, die om rond te kunnen komen, (mede) afhankelijk zijn van toeslagen en/of (aanvullende) uitkeringen, voor een groot deel bepaald.

Gemeenten zijn het lokale vangnet voor het voorzien in de eerste basisbehoeften. We hebben hierin drie taken:

- Vanuit de Participatiewet (Pw) de bijstandsuitkering en aanvullende inkomensondersteuning voor onze inwoners uitvoeren;
- Vanuit de wet gemeentelijke schuldhelpverlening (Wgs) hebben we de taak om inwoners schuldhelpverlening te bieden. Preventie, het creëren van een sociale basis en werken aan financiële gezondheid zijn hier een belangrijk onderdeel van;
- Per 1 januari 2021 is daar de taak van vroegsignalering van betalingsachterstanden bijgekomen (ook vanuit de Wgs).

1.4.2 Bestuurlijke afspraken rondom kinderarmoede

Landelijk heeft het kabinet⁴⁶ concrete doelen gesteld waaronder een halvering, ten opzichte van 2015, van het aantal kinderen dat in armoede opgroeit in 2025. Dit betekent voor de gemeente Uithoorn dat wij onze integrale aanpak kinderarmoede borgen in beleid en dat we rapporteren aan de Gemeenteraad over de middelen, instrumenten en de behaalde resultaten⁴⁷.

1.4.3 Kaders integraliteit aanpak bestaanszekerheid

Onderstaand een opsomming van overkoepelde kaders, relevante nota's, verordeningen en beleidsregels die leidend, aansluitend en/of relevant zijn voor deze nota.

College Uitvoeringsprogramma (2022-2026)

Het college van Uithoorn hecht belang aan het versterken van bestaanszekerheid. In het College Uitvoeringsprogramma (CUP) wordt het doel voor de afdeling Samenleving gedefinieerd als:

Onze inwoners ervaren welzijn en perspectief en kunnen volwaardig deelnemen aan de samenleving

Als maatschappelijk effect onder het thema bestaanszekerheid, arbeidsparticipatie en inburgering wordt het volgende beoogd: "Inwoners hebben de zekerheid dat zij in hun eerste levensbehoeften kunnen voorzien"⁴⁸.

Koersplan Sociaal Domein 2020-2023

Het Koersplan is kader stellend voor beleid en uitvoering. In het Koersplan zijn drie waarden bepaald: mensgericht, integraal en samen. In hoofdstuk twee geven we aan wat deze waarden betekenen voor het beleid op bestaanszekerheid.

⁴⁶ Zie aanpak Minister voor Armoedebestrijding, Participatie en Pensioenen, voetnoot 42

⁴⁷ Zie voor de bestuurlijke afspraken zoals vermeld in de vervolgevaluatie bijlage V

⁴⁸ Zie ons College uitvoeringsprogramma 2022-2026

Relevante nota's van/ aansluiting bij aanpalende beleidsterreinen

- Gezondheidsnota Uithoorn gezonder en gelukkiger (2018-2022)
- Beleidsnota nieuwe wet inburgering 'Investeren in Inburgeren, Integreren en Participeren' (2020-2024)
- Re-integratienota "Iedereen telt mee" 2021-2025
- Sport-nota "sport verenigt" 2021- 2028
- Cultuurnota 2020 - 2022
- Nieuwe woonvisie
- Ontwikkelvisie kansrijk, gezond en veilig opgroeien 2022
- Taalakkoord Groot Amsterdam (laaggeletterdheid)
- Gemeenschappelijke regeling Gemeentebelastingen Amstelland 2018
- Landelijk convenant Vroegsignalering (2021)

Verordeningen

- Verordening kindpakket Uithoorn 2023
- Verordening individuele inkomenstoeslag Uithoorn 2023
- Verordening declaratiefonds maatschappelijke participatie volwassenen 2023
- Verordening beslistermijn schuldhulpverlening Uithoorn 2023
- Belastingverordening 2023

Beleidsregels

- Schuldhulpverlening gemeente Uithoorn (2023)
- Individuele Bijzondere Bijstand (2012)
- Energietoeslag (2022)
- Individuele Inkomenstoeslag (2023)

In het volgende hoofdstuk wordt ingegaan op de noodzaak van een nieuwe bredere visie op armoedebestrijding en welke invloed dit heeft op de doelstellingen en de aanpak.

2 De stap naar bestaanszekerheid

2.1 Waarom een nieuwe nota?

De vorige nota was een continuering en borging van bestaand beleid. Een aantal nieuwe prioriteiten werden geïntroduceerd zoals het voorkomen van armoede waar mogelijk (preventie) en het eerder signaleren van schulden (zie hoofdstuk 1). Waarom dan toch een nieuwe nota?

Er zijn drie redenen die geleid hebben tot dit besluit;

1. De noodzaak om armoede vanuit een integrale visie te bekijken en aan te pakken;
2. De behoefte aan gemeentelijke ondersteuning en vangnetfunctie is breder dan inkomen gerelateerd;
3. De urgentie om communicatie rondom het aanbod te specificeren voor verschillende doelgroepen, die nu niet of nauwelijks bereikt worden, maar wel in de knel zitten.⁴⁹

2.1.1 Integraal werken over domeinen heen (wonen, duurzaamheid en gezondheid)

Recente maatschappelijke ontwikkelingen, literatuur⁵⁰ en landelijke ambities rondom armoede leggen de urgentie bloot om breder naar armoede te kijken. Armoede staat niet op zichzelf, maar is zowel oorzaak als gevolg van een combinatie van factoren, die met elkaar verweven zijn.

Zolang basisbehoeften van mensen op orde zijn, is er ruimte voor ontwikkeling en voor een duurzame dagbesteding; dus voor volwaardig meedoen. In deze nota spreken we daarom over basisbehoeften. Als er op één van de leefgebieden⁵¹ iets misgaat, door bijvoorbeeld een levensgebeurtenis dan ontstaan er al snel ook problemen op andere levensgebieden. Dit raakt niet alleen het individu maar de samenleving als geheel. Een voorbeeld is de doorwerking van ziekte op de arbeidsmarkt en op de collectieve gezondheid. Het zorgt ook voor extra druk op gemeentelijke voorzieningen en leidt tot grotere risico's op onveiligheid thuis en criminaliteit.

Dat betekent dat we, om de maatschappelijke opgave van bestaanszekerheid voor eenieder die daar zelf niet in kan voorzien effectief te benaderen, integraal moeten werken. Er worden in deze nota daarom verbindingen gelegd met de beleidsterreinen wonen, duurzaamheid en gezondheid om de voorwaarden voor bestaanszekerheid in de volle breedte te kunnen borgen.

2.1.2 Behoefte is breder dan inkomen gerelateerd

De afgelopen tijd zagen wij meer inwoners in de knel komen, die niet in aanmerking kwamen voor minimaalregelingen. Zoals het Nibud ook berekende, zijn er ook steeds meer huishoudens met hogere inkomens die niet meer kunnen rondkomen vanwege hoge vaste lasten. Het Rijk heeft een aantal tijdelijke tegemoetkomingen ingezet, waaronder de energietoeslag. Als gemeente willen we een vangnet zijn voor hen die het meest kwetsbaar zijn en moeten we met de kennis van nu opnieuw kijken naar onze voorzieningen, onze communicatie en naar ondersteuning gericht op preventie.

⁴⁹ Nationale Ombudsman; 2022, Met te weinig genoeg nemen. Een onderzoek naar het niet benutten van inkomensvoorzieningen door ouderen in een financieel kwetsbare positie. Zie ook Kwiz 2022, Armoedemonitor Uithoorn 2021.

⁵⁰ Zie 1.3 trends en ontwikkelingen pag. 18 en dit blijkt uit diverse rapporten van het Sociaal Cultureel Planbureau, cijfers van het Nibud en rapporten van de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving.

⁵¹ wonen, werken, scholing, gezondheid, financiën en relaties

2.1.3 Specifieke aandacht voor doelgroepen en zichtbaarheid in kwetsbare wijken

Cijfers van de armoedemonitor⁵² laten duidelijk zien dat niet iedereen die recht heeft op onze gemeentelijke inkomensvoorzieningen daar ook gebruik van maakt. Meer dan honderd huishoudens, die moeilijk rondkomen, zijn niet in beeld⁵³. Uit de armoedemonitor (2021) bleek ook dat bepaalde leeftijdscategorieën weinig gebruik maken van minimaregelingen.

Ouderen met een laag inkomen

Uit recent onderzoek van de Ombudsman⁵⁴ blijkt dat veel kwetsbare ouderen onvoldoende gebruik maken van inkomensvoorzieningen, omdat het aanvragen en de taal ingewikkeld zijn, de procedure ondoorzichtig is en het niet duidelijk is wat er van hen verwacht wordt. Een andere oorzaak die vaak voorkomt is dat mensen niet weten dat zij aanspraak maken op een voorziening en dat er schaamte is om financiële steun te vragen.

Werkenden met een flexibel, onzeker inkomen

De groep werkenden met een over het algemeen laag en onzeker inkomen, weten ons niet te vinden, of vinden de aanvragen dermate ingewikkeld en risicovol dat zij geen gebruik maken van de regelingen. Communicatie richting werknemers en werkgevers is daarom een aandachtspunt.

Mensen die moeite hebben met lezen en/of schrijven

Uit onderzoek blijkt dat voldoende kunnen lezen, schrijven en rekenen een randvoorwaarde is om een stabiele (financiële) situatie te krijgen én te behouden. Mensen met financiële problemen hebben vaker een lagere leesvaardigheid. Ruim 50% van de onderzochte mensen bij Kredietbank Nederland en Syncasso zit in de risicogroep voor laaggeletterdheid⁵⁵. Laaggeletterden zijn ruim twee keer zo vaak langdurig arm als niet laaggeletterden. Stichting Lezen en Schrijven werkt aan bewustwording onder dienstverleners en beleidsmakers. Hier oog voor hebben, voorkomt mogelijk veel ellende. PricewaterhouseCoopers (PwC) berekende dat dit de overheid per jaar 95 miljoen euro aan voorzieningen kost⁵⁶.

Kwetsbare wijken

Tot slot bleek uit de meest recente armoedemonitor dat het grootste aantal huishoudens met een laag inkomen, in de wijken Thamerdal en Zijdelwaard woont. De gemeente wil hier meer zichtbaar zijn, zodat inwoners laagdrempelig terecht kunnen voor vragen op verschillende levensgebieden.

2.2 Definitie bestaanszekerheid en doelen

Eerder keken we vooral naar het genereren van inkomen en het voorkomen van schulden als uitgangspunt om volwaardig mee te kunnen doen. We zien nu steeds scherper, ook door maatschappelijke ontwikkelingen, dat de andere basisvoorwaarden om mee te kunnen doen; namelijk een dak boven je hoofd, en voldoende gezondheid, niet altijd vanzelfsprekend zijn. Deze twee basisbehoeften, naast voldoende inkomen zijn ook voorwaarden om volwaardig mee te kunnen doen.

Bestaanszekerheid is het fundament binnen het sociaal domein waar niemand doorheen mag zakken. In 1983 is in de Grondwet een artikel opgenomen over bestaanszekerheid als grondrecht. Het begrip is dus niet nieuw.

⁵² Kwiz 2022, Armoedemonitor Uithoorn 2021

⁵³ Dit betekent dat de gemeente niet weet wie er recht hebben op de regelingen en er geen gebruik van maken. Er is aanleiding om te denken dat onder deze groep een aantal ZZP-ers vallen, werkenden met een laag of onzeker inkomen, mensen die moeite hebben met lezen en/of schrijven en ouderen.

⁵⁴ Nationale Ombudsman 2022, met te weinig genoeg nemen

⁵⁵ Stichting Lezen en Schrijven zie ook <https://www.lezenenschrijven.nl/wat-doen-wij/oplossing-voor-je-vraagstuk/factsheet-laaggeletterdheid-en-geld>

⁵⁶ Et.al

Nederlandse Grondwet artikel 20 (1983):

- a. De bestaanszekerheid der bevolking en spreiding van welvaart zijn voorwerp van zorg der overheid;
- b. De wet stelt regels omtrent de aanspraken op sociale zekerheid;
- c. Nederlanders hier te lande, die niet in het bestaan kunnen voorzien, hebben een bij de wet te regelen recht op bijstand van overheidswege.

De VNG en Divosa hebben bestaanszekerheid als één van de drie opgaven aan het kabinet voorgesteld⁵⁷. Hierin wordt bestaanszekerheid omschreven als volgt:

Voldoende inkomen is een voorwaarde voor bestaanszekerheid maar het betekent ook de zekerheid van voorspelbaar inkomen en de zekerheid van betaalbaar wonen, toegang tot betaalbare zorg en de mogelijkheid om een financiële buffer op te bouwen voor onverwachte uitgaven⁵⁸.

Bestaanszekerheid is het kunnen nadenken over de dag van morgen en niet alleen maar bezig hoeven zijn met wat je vandaag moet doen om te overleven.

Quote VII: Voorzitter Raad voor Volksgezondheid en Samenleving tijdens de podcast beweging in kwetsbaarheid #3 bestaanszekerheid bij ZonMW.

Wat betekent dit voor het beleid in Uithoorn?

Bestaanszekerheid is lokaal vertaald naar drie pijlers die hieronder worden toegelicht. Bestaanszekerheidsbeleid is gericht op het ondersteunen van zekerheid van basisbehoeften (inkomen, dak, en gezondheid) die nodig zijn om volwaardig te kunnen meedoen aan de samenleving. De drie pijlers zijn:

1. Voorzien in basisbehoeften met focus op perspectief
2. Gezond, betaalbaar en veilig wonen
3. Fysiek en mentaal gezond voor iedereen

Voorzien in basisbehoeften met focus op perspectief

Voldoende inkomen genereren om zelfstandig in de basisbehoeften te kunnen voorzien blijft uitgangspunt. Voldoende inkomen betekent ook zoveel mogelijk een voorspelbaar inkomen, of in elk geval weten waar je aan toe bent. Die zekerheid is belangrijk voor ieder huishouden. Een focus op perspectief is toegevoegd en omvat meerdere facetten: perspectief op een voorspelbaar inkomen en een buffer, maar ook perspectief als de financiële situatie niet stabiel is of er schulden ontstaan.

Gezond, betaalbaar en veilig wonen

Behoorlijke huisvesting is een grondrecht en basis voor een waardig bestaan. Wonen gaat verder dan een dak en vier muren, het betekent ook behoorlijk wonen. Hiervoor hebben we de basisprincipes van de meetlat van The Shift⁵⁹ gebruikt als kader. Zij benoemen zeven⁶⁰ basisprincipes voor behoorlijke huisvesting. Samen met collega's van de afdeling wonen is gekeken welke basisprincipes de meeste raakvlakken hebben met bestaanszekerheid en wonen. Gezamenlijk hebben we drie basisprincipes geïdentificeerd, die zullen terugkomen in de pijler wonen (H4):

-

⁵⁷ VNG, Divosa 2021, de winst van het sociaal domein

⁵⁸ Zie ook H1; VNG, winst van het sociaal domein

⁵⁹ Dit is een wereldwijde beweging opgezet door voormalig Verenigde Naties Special Rapporteur op het Recht op Huisvesting, Leilana Farha.

⁶⁰ Woonzekerheid; Beschikbaarheid van diensten, infrastructuur en voorzieningen; bewoonbaarheid, betaalbaarheid, toegankelijkheid, locatie, culturele passendheid.

- Woonzeker; huurders beschermen tegen uitzettingen;
- Betaalbaar; binnen het woonbeleid wordt, binnen de beperkte marges die er zijn, rekening gehouden met de samenstelling van de woningvoorraad, onder meer door het opnemen van een percentage van de woningvoorraad dat bestemd is voor sociale huur;
- Tegengaan dakloosheid; het is van belang om beleid te hebben voor het tegengaan van dakloosheid. Aandacht voor specifieke groepen is vereist; jongeren, migranten, ongedocumenteerden, doorstroom uit maatschappelijke opvang.

Fysiek en mentaal gezond voor iedereen

Gezondheid gaat over meer dan de afwezigheid van ziekte. Het raak aan mentaal welbevinden, kunnen meedoen, zingeving ervaren, je gezond en fit voelen en goed voor jezelf kunnen zorgen⁶¹. Om gezondheidsverschillen (en daarmee gezondheidsachterstanden) aan te pakken is een domein overstijgende aanpak nodig. Verbinding leggen tussen bestaanszekerheid en (positieve) gezondheid in brede zin, versterken welzijn en kansengelijkheid.

Er is een duidelijke wisselwerking tussen armoede en een slechte gezondheid. Als mensen een onzeker bestaan hebben met weinig geld, dan ontbreken er middelen voor gezonde voeding, deelname aan sport of andere sociale activiteiten. Geldzorgen leiden ook tot een slechtere mentale gezondheid en een lager gevoel van eigenwaarde.⁶²

Gezondheidseffecten van schulden zijn groot: mensen met schulden krijgen meer en vaker psychische klachten en stoornissen, ervaren vaker lichamelijke klachten en beperkingen en overlijden eerder dan mensen zonder schulden.

Quote VIII: RVS (2022) Van schuld naar schone lei

2.3 Uitgangspunten en kernwaarden

Vanuit verschillende domeinen werken we samen aan de bestaanszekerheid van onze inwoners. Dit valt en staat met de manier waarop we met onze inwoners communiceren. Naast inhoudelijke doelen voor de drie pijlers is het ook belangrijk om uitgangspunten expliciet te benoemen. Die stellen een kader en geven richting aan hoe wij willen werken als gemeente, maar ook aan wat wij van onze inwoners en partners (mogen) verwachten. De volgende uitgangspunten volgen uit onze visie op bestaanszekerheid en onze koerswaarden⁶³.

- a. Bestaanszekerheid is het fundament voor volwaardig participeren, niemand mag door de basis zakken;
- b. We werken volgens de koerswaarden: mensgericht, integraal en samen;
- c. Inwoners hebben in eerste instantie een eigen verantwoordelijkheid bij het voorkomen en oplossen van financiële problemen;
- d. We houden rekening met het feit dat het 'doenvermogen' (plannen, ondernemen acties, verleidingen weerstaan en doorzetten) van mensen met financiële problemen beperkt wordt door de stress die dergelijke problemen met zich meebrengen;
- e. Ondersteuning vanuit de gemeente is zo kortdurend als mogelijk en is gericht op het creëren (schulden) rust, perspectief en ruimte voor ontwikkeling met als doel zelfstandig deelnemen aan de samenleving en financiële redzaamheid.

⁶¹ Dit zijn de gebieden die horen bij het model van positieve gezondheid. Zie o.a. <https://www.iph.nl/>. Het concept van positieve gezondheid geldt als basis in gemeente Uithoorn voor het benaderen van gezondheid, op basis van de gezondheidsnota en het Koersplan.

⁶² Stronks, K. Droomers, M 2014, ongezonde armoede

⁶³ Koersplan Sociaal Domein 2020-2023

- f. Er zijn veel factoren van invloed op de financiële situatie van inwoners die buiten de invloedssfeer van de gemeente liggen (zoals landelijk beleid, ontwikkelingen van de economie, etc.); we zoeken binnen onze mogelijkheden naar interventies die naar verwachting de meeste meerwaarde hebben op de bestaanszekerheid van onze inwoners.

We hebben gezien dat zelfredzaamheid vaak te positief wordt ingeschat door overheden, en dat dit in het nadeel werkt van kwetsbare inwoners.⁶⁴ De vraag stellen aan inwoners, hoe zij hun situatie zelf zien, welke mogelijkheden zij zien, en wat zij hierin kunnen doen, bepaalt vaak al de mate van eigenaarschap, van eigen verantwoordelijkheid. We verwachten eigen verantwoordelijkheid van inwoners om financiële problemen te voorkomen en op te lossen. Ons uitgangspunt is dat inwoners eerst een eigen verantwoordelijkheid hebben. Tegelijkertijd weten we dat we als ondersteuners daar vaak een te positief beeld bij hebben. Hier ons van bewustzijn en checken of ons beeld van eigen verantwoordelijkheid niet te rooskleurig is, is deel van het uitgangspunt.

Zorgen dat de inwoner centraal staat en niet dat het probleem centraal staat, daar gaat het om. Professionals en vrijwilligers gaan naast de inwoner staan als ondersteuning nodig is en denken mee over hoe de inwoner weer zelfstandig verder kan. Dit geven we onder andere vorm door het breed inzetten van de omgekeerde toets en het inzetten van het model van positieve gezondheid en stress-sensitief werken. Deze werkwijzen hebben gemeen dat de persoonlijke situatie van de inwoner het beginpunt is en dat samen met de inwoner gekeken wordt wat de inwoner nodig heeft en kan.

Het doel is altijd dat ondersteuning tijdelijk is en dat een inwoner (weer) zelfstandig mee kan doen in de samenleving. Vanuit de wetenschap en praktijk weten we echter dat dit niet voor al onze inwoners haalbaar is. We blijven met de inwoner in gesprek over wat hij of zij wél kan en communiceren duidelijk over wat wij van de inwoner verwachten.

⁶⁴ Zie onder andere CPB 2022 de menselijke staat; Ombudsman 2019, mensen centraal niet de schulden.

3 Voorzien in basisbehoeften met focus op perspectief (pijler 1)

In dit hoofdstuk geven we de visie op de pijler 'voorzien in levensbehoeften met focus op perspectief'. Daarna geven we de doelen die hierbij horen. Vervolgens gaan we in op de activiteiten waar we mee door willen gaan, omdat ze bijdragen aan onze doelen. Ook beschrijven we de nieuwe interventies die we in het kader van deze nota willen gaan doen. Tot slot hebben we in dit hoofdstuk specifieke aandacht voor schuldhelpverlening. In lijn met de wettelijke verplichting uit de Wgs om de aanpak hiervoor vast te stellen. Die aanpak bevat in elk geval de wettelijke verplichtingen en volgt in 3.5.

3.1 Visie inkomen vanuit bestaanszekerheid

Vanuit de visie bestaanszekerheid betekent inkomen, voldoende inkomen om rond te komen, zowel vandaag als op de langere termijn. Bij onvoldoende inkomen en bij problematische schulden is er perspectief op een toekomst zonder die schulden.

Wat betekent voldoende om rond te komen?

Er moet kunnen worden voorzien in de eerste basisbehoeften van voeding, kleding en andere persoonlijke noodzakelijke uitgaven⁶⁵, na aftrek van vaste lasten zoals huur, energiekosten, en zorgverzekering. Op basis van het niet-veel-maar-toereikend (nvmt) criterium van het Nibud, heeft ieder huishouden ook een minimaal bedrag nodig voor noodzakelijke sociale participatie⁶⁶.

Wat betekent zekerheid van inkomen?

De gemeente heeft geen invloed op inkomenszekerheid, en een regelmatig inkomen. Wel weten we dat onzekerheid van inkomen leidt tot financiële stress, onzekerheden over rechten op inkomensvoorzieningen; misschien de ene maand wel en de andere niet. We kunnen inwoners ondersteunen bij het overzichtelijk maken, van rechten op voorzieningen, en wat dit betekent voor het inkomen. We zien dat dit nodig is, en dat de complexiteit van regelingen onoverkomelijk wordt bij een onregelmatig of onvoorspelbaar inkomen. Hier meer inzicht in hebben, betekent ook meer zekerheid, en dus minder stress.

We kunnen ook bijdragen aan de financiële gezondheid van inwoners door hen goed te informeren over geldzaken, budgetteren, en door in te zetten op kennissessies over financiën voor alle leeftijden.

Wat betekent problematische schulden?

Ongeveer een derde van de Nederlandse huishoudens heeft moeite met rondkomen, en kunnen daardoor rekeningen voor basisbehoeften (huur, gas, zorgverzekering) niet altijd op tijd betalen. Een kleine tegenslag kan dan snel tot grotere problemen leiden, en tot schulden. 614.000 huishoudens in Nederland hebben

⁶⁵ Onder persoonlijke noodzakelijke uitgaven verstaan we in ieder geval kosten voor noodzakelijke zorg (eigen risico), persoonlijke verzorgingsmiddelen, was- en schoonmaakmiddelen, kosten voor het hebben van een bankrekening, aansprakelijkheidsverzekering, inboedelverzekering, goedkope vorm van internet- en telefoonabonnement.

⁶⁶ Het niet-veel-maar-toereikend criterium verschilt per huishoudsamenstelling. In 2023 betreft dit voor een alleenstaande bijvoorbeeld netto €1.533 en voor een paar met 2 kinderen €2.836. Het SCP hanteert het nvmt budget van het NIBUD om de armoedegrens te bepalen.

problematische schulden.⁶⁷ Dat is bijna 8% van de Nederlandse bevolking. Als schulden dusdanig zijn dat mensen er niet meer op eigen kracht uit kunnen komen, dan zijn schulden problematisch⁶⁸.

Problematische schulden zijn hoofdzakelijk een symptoom van toenemende bestaansonzekerheid. De oplossing begint dan bij inkomenszekerheid, werk dat loont, betaalbare huisvesting, toegankelijk onderwijs en zorg en een betrouwbare én voorspelbare overheid⁶⁹.

Wat betekent perspectief bij (ontstaan van) schulden?

Dit betekent dat er uitzicht is op een bestaan zonder problematische schulden, binnen afzienbare tijd. Tot nu toe was de richtlijn drie jaar, en bleek dit in werkelijkheid veel langer te duren. Nu is de termijn verkort naar 18 maanden⁷⁰. Het betekent ook dat meer mensen laagdrempelig toegang krijgen tot schuldhelpverlening.

3.2 Doelen voorzien in basisbehoeften met focus op perspectief

We hebben drie doelen als het gaat om voorzien in basisbehoeften met focus op perspectief

3.2.1 Doel: Inwoners van Uithoorn hebben de zekerheid dat zij in hun eerste basisbehoeften kunnen voorzien, in de vorm van kleding, voeding en andere persoonlijke noodzakelijke uitgaven

In Uithoorn willen we zorgen voor:

- Een financieel vangnet als inwoners niet of onvoldoende in hun eigen inkomen kunnen voorzien;
- Een vangnet voor alle inwoners die in een noodsituatie zitten, om te kunnen voorzien in basisbehoeften om erger te voorkomen;
- Een financiële bijdrage voor minimale sociale participatie;
- Het verhogen van het bereik en gebruik van de inkomensondersteunende regelingen;
- Het verlagen van de maandlasten door inclusief duurzaamheidsbeleid.

3.2.2 Doel: Inwoners van Uithoorn zijn financieel redzaam

We willen:

- Inwoners goed informeren over de financiële regelingen waar zij gebruik van kunnen maken;
- Dat inwoners en ondernemers online en fysiek terecht kunnen met geldvragen en kunnen werken aan grip op hun financiën;
- Inwoners goed informeren over impact van levensgebeurtenissen op inkomsten en uitgaven;
- Dat huishoudens persoonlijke ondersteuning kunnen krijgen om stabiliteit en grip op financiën te krijgen;
- Kinderen en jongeren financiële vaardigheden meekrijgen (via onderwijs).

⁶⁷ CBS 2021, Aantal huishoudens met problematische schulden niet toegenomen (cbs.nl)

⁶⁸ RVS 2022, van schuld naar schone lei

⁶⁹ RVS 2022, van schuld naar schone lei

⁷⁰ De wetswijziging sluit aan bij de brede Schulden aanpak. Op 24 januari 2023 heeft de Kamer ingestemd met de wetswijziging. Zie ook: Verkorting aflosperiode van een schuldregeling in de Msnp | VNG. De wijziging is ingegaan per 1 juli 2023.

3.2.3 Doel: Inwoners van Uithoorn hebben perspectief op een toekomst zonder problematische schulden

Concreet betekent dit dat we ons in Uithoorn willen inzetten voor:

- Het voorkomen van schulden en voorkomen dat beginnende schulden problematische schulden worden;
- Een integraal traject schuldhelpverlening;
- Ondersteuning gericht op zo snel mogelijk toewerken naar schuldenrust en perspectief.

3.3 Wat blijven we doen?

Een van onze kerntaken binnen het terrein werk en inkomen is het bieden van een financieel vangnet voor mensen die (tijdelijk) niet kunnen rondkomen. Dit blijven we natuurlijk doen. Hieronder laten we zien welke activiteiten dit zijn, en vervolgens laten we zien wat we nog meer willen doen om bij te dragen aan meer inkomenszekerheid en perspectief. De acties voor schuldhelpverlening zijn niet opgenomen in deze paragraaf, maar volgen in H3.5.

3.3.1 Inkomensondersteuning en de Participatiewet

Inwoners die onvoldoende in eigen inkomen kunnen voorzien, ontvangen bijstand in de vorm van een bijstandsuitkering, IOAW⁷¹-uitkering en IOAZ⁷²-uitkering. Inwoners kunnen daarnaast een beroep doen op:

- Individuele Bijzondere Bijstand (IBB) bij onvoorziene noodzakelijke uitgaven.
- Individuele Inkomens Toeslag (IIT) voor inwoners die 3 jaar of langer een laag inkomen hebben en weinig eigen vermogen
- Individuele Studie Toeslag (IST) voor studenten die als gevolg van een ziekte of gebrek niet kunnen werken naast hun studie
- Collectieve Zorgverzekering
- Kwijtschelding van Gemeentelijke Belastingen (kan alleen voor afvalstoffen en waterschapsbelasting).
- Declaratiefonds volwassenen (voor participatie)
- Jeugdfonds Sport en cultuur (zwemles pakketten en sportactiviteiten voor kinderen o t/m 17 jaar)
- Declaratiefonds kinderen- kindpakket (voor participatie, schoolspullen, en eens per vier jaar een laptop/tablet)

Bestaanszekerheid en de uitvoering van de Participatiewet (Pw) hangen nauw samen. In de Pw is voor mensen die een bijstandsuitkering ontvangen, een marge opgenomen betreft ruimte om giften te ontvangen. Ook kan men denken aan maatregelen die de stap van uitkering naar werk (financieel) vereenvoudigen. Vanwege de nauwe samenhang, wordt vanuit bestaanszekerheidsbeleid meegedacht over de lokale uitwerking van de landelijke ontwikkelingen inzake de Pw (breed offensief, Participatiewet in balans en van school naar werk).

3.3.2 Netwerk Vangnet organisaties

De gemeente werkt samen met de Voedselbank Uithoorn en Stichting Urgente Noden Uithoorn (SUNU). Met beide organisaties is een convenant afgesloten. Daarnaast zijn we betrokken bij een breder netwerk van vangnet-organisaties, zoals bijvoorbeeld het interreligieuze netwerk. Binnen deze netwerken wordt informatie uitgewisseld en samengewerkt aan de financiële gezondheid van inwoners en oplossingen voor inwoners die in een noodsituatie zitten.

⁷¹ IOAW: Inkomensvoorziening voor oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers

⁷² IOAZ: Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandige

3.3.3 Duurzaamheid

Het duurzaamheidsbeleid gaat in op de verduurzamingsopgave voor gemeente Uithoorn. Vanuit bestaanszekerheid is het belangrijk dat de uitgangspunten van bestaanszekerheid ook meegenomen worden in dit beleid en de uitvoering ervan. We willen dat verduurzaming ook toegankelijk wordt voor inwoners die weinig te besteden hebben. Inclusieve duurzaamheid is breder dan het terugdringen van energiearmoede, hoewel daar nu de eerste focus op ligt. Naast aandacht voor isolerende en energiebesparende maatregelen voor een kwetsbare groep wordt er breed naar duurzaamheid gekeken, die toegankelijk moet zijn voor iedereen.

3.3.4 Online en fysiek aanbod omgaan met geld, geldzorgen en financiële en juridische vragen

Inwoners kunnen op verschillende plekken terecht met vragen en zorgen over geld en juridische vragen. Dit gaat om het Financieel Café, budgetcursussen, hulp bij belastingaangifte en het Juridisch spreekuur. Via online tools als Geldfit en de Geldplannen van het Nibud kunnen inwoners meer grip en overzicht krijgen op hun financiën. Aangezien het ontwikkelen van financiële vaardigheden en kennis begint bij de jeugd, organiseren we gesprekken over geld en schulden op scholen. We gaan in gesprek met het scholennetwerk om te kijken hoe kinderen en jongeren duurzaam educatie kunnen krijgen gericht op financiële gezondheid. Jongeren tussen de 16-27 jaar kunnen met geldzorgen ook terecht bij het Jongerenloket.

3.3.5 Informeren en vroegsignalering

Via (sociale) media en websites worden onze regelingen op vaste momenten in het jaar onder de aandacht gebracht en worden inwoners gewezen op mogelijkheden om vragen of geldzorgen bespreekbaar te maken. Voor jongeren is er de Kwikstart-app om inzicht te krijgen in veranderende rechten en plichten wanneer je achttien wordt.

De lijn van preventie en vroegsignalering blijft en wordt verder uitgebreid (zie ook H4 wonen). Met het netwerk kinderarmoede werken we aan een sociale kaart om inwoners en hulpverleners meer overzicht te bieden in de voorzieningen en mogelijke maatregelen.

3.3.6 (Tijdelijke) persoonlijke ondersteuning voor grip op financiën

Er zijn verschillende maatjes-projecten, waarbij een inwoner ondersteund wordt door een professional of vrijwilliger, om meer grip te krijgen op de financiële situatie en administratie. Voor ondernemers zijn er speciale coaching trajecten via Over Rood.

Wanneer beheer van geldzaken (deels) overgenomen moet worden, zetten we budgetbeheer in. Voor inwoners die schulden hebben, kan een externe partij de budgetten van de inwoner beheren, en deze inwoner ondersteunen naar financiële redzaamheid. We onderzoeken de mogelijkheid van de inzet van preventief budgetbeheer voor inwoners met betalingsachterstanden, om problematische schulden te voorkomen.

Specifiek voor bijstandsgerechtigde statushouders in hun inburgeringstraject, betalen wij minimaal zes maanden vanuit de uitkering rechtstreeks de huur (financieel ontzorgen). In het inburgeringstraject is aandacht voor het ontwikkelen van financiële vaardigheden, zodat statushouders ook na het financieel ontzorgen grip op hun financiën kunnen houden en weten waar zij terecht kunnen met vragen over geld.

3.4 Wat gaan we nog meer doen?

3.4.1 Inkomensgrens voor inkomensondersteunende regelingen naar 130% wsm

Vanwege inflatie en stijgende kosten, komen steeds meer huishoudens niet rond. Daarom willen we de grens om in aanmerking te komen voor inkomensondersteunende regelingen⁷³ verhogen van 125% wsm naar 130% wsm⁷⁴. Het verhogen van de grens zorgt er voor dat ongeveer 250 huishoudens extra recht hebben op

Werken vanuit de bijstandssituatie loont altijd; bij 110%, 120%, 125% of 130%.

Quote IX Inkomens Effect Rapportage Gemeente Uithoorn 2022

regelingen, waardoor hun inkomenssituatie direct verbetert zodat zij beter in hun eerste basisbehoeften kunnen voorzien. Nu worden verschillende inkomensgrenzen gehanteerd voor de regelingen. Het verhogen naar één inkomensgrens zorgt er daarmee ook voor dat regelingen eenduidiger worden voor inwoners. De verschuiving van de grens geldt voor de volgende regelingen:

Tabel 3 Overzicht huidige inkomensgrenzen minimaregelingen Uithoorn 2023

Minimaregelingen	Huidige Inkomensgrens
Collectieve zorgverzekering	125% wsm
Declaratiefonds maatschappelijke participatie volwassenen	110% wsm
Declaratiefonds kindpakket	125% wsm
Jeugdfonds Sport en Cultuur	125% wsm
Individuele inkomenstoeslag	125% wsm

3.4.2 Pilots vergroten bereik

Het gebruik van inkomensondersteunende regelingen in Uithoorn blijft achter ten opzichte van het landelijk gemiddelde gebruik. Dit geldt voor alle regelingen, behalve het kwijschelden van gemeentebelastingen en de collectieve zorgverzekering. We willen het gebruik van de regelingen verhogen met behulp van verschillende pilots en communicatie-interventies. Het signaal vanuit inwonerssessies is duidelijk: we moeten laagdrempeliger zichtbaar zijn in verschillende wijken. We gaan aan de slag met:

- Een communicatiestrategie met oog voor doelgroepen (laaggeletterden, jongeren, ouderen, werkende armen), levensgebeurtenissen en wijken;
- Pilots; hierbij denken we bijvoorbeeld aan:
 - Extra laagdrempelige loketten gericht op buurten of doelgroepen, bv een speciaal ouderenloket
 - Intensiveren van de samenwerking met werkgevers
 - Onderzoeken of we het aanvraagproces kunnen vereenvoudigen

⁷³ Kwijschelding belastingen, is een regionale regeling, en valt niet onder gemeentelijk minimabeleid, daarom blijft deze inkomensgrens op 100% wsm.

⁷⁴ Op basis van het wsm per juli 2023 betekent dit voor een alleenstaande tussen de 21 en pensioengerechtigde leeftijd (met of zonder kinderen) bijvoorbeeld dat hij of zij in plaats van ongeveer €1.338 (110% wsm) of €1.521 (125% wsm), nu €1.582 (130% wsm) netto kan verdienen. Voor gehuwden/samenwonenden tussen de 21 en pensioengerechtigde leeftijd (met of zonder kinderen) betekent dit dat zij in plaats van ongeveer €1.912 (110% wsm) of €2.173 (125% wsm), nu ongeveer €2.259 (130% wsm) mogen verdienen.

- Inzetten van ervaringsdeskundigen
- Extra informatie en inzet bij levensgebeurtenissen (bij 18-jarige leeftijd, bij 66/67 jaar, van bijstand naar werk en andersom, mogelijkheden bij scheiding/overlijden?)

Een voorbeeld is onderzoeken hoe wij kunnen bijdragen aan groter gebruik van regelingen met bredere intakes bij hulpvragen van inwoners. Dit zouden “rondkomen” gesprekken kunnen zijn, naar het voorbeeld van Utrecht.

Een ander voorbeeld is met ouderen om de tafel zitten en vragen hoe zij graag beter geïnformeerd willen worden over hun rechten, en hoe ze beter ondersteund kunnen worden in het aanvragen van voorzieningen. De Ombudsman⁷⁵ deed verschillende aanbevelingen waaronder het in kaart brengen van intermediairs die zich inzetten voor ouderen in een financieel kwetsbare positie. De pensioen gerechtigde leeftijd bereiken is ook een moment waarop ouderen benaderd kunnen worden omdat hun financiële situatie zeer waarschijnlijk verandert.

De pilots worden zoveel mogelijk vormgegeven op basis van best practises in andere steden en gesprekken met groepen die we minder goed weten te bereiken.

3.4.3 Onderzoeken mogelijkheden en noodzakelijkheden voor inwoners die tussen wal en schip vallen

Inkomensondersteunende regelingen zijn gebaseerd op het inkomen. Steeds meer inwoners vallen buiten de inkomensgrens, maar hebben wel moeite om rond te komen. We gaan onderzoeken of en hoe groepen met een laag besteedbaar inkomen aanvullend op bestaande vangnetten geholpen kunnen worden⁷⁶.

Naast alle hierboven genoemde acties die we blijven doen en nieuwe acties, hebben we in dit hoofdstuk specifieke aandacht voor schuldhulpverlening. In lijn met de wettelijke verplichting uit de Wgs stellen we een aanpak hiervoor vast. Die aanpak bevat in elk geval de wettelijke verplichtingen en volgt hieronder in 3.5.

3.5 Aanpak schuldhulpverlening

Op grond van artikel 2 van de Wgs stelt de gemeenteraad een plan vast dat richting geeft aan de integrale schuldhulpverlening aan de inwoners van zijn gemeente. Het plan gaat over de periode van ten hoogste vier jaren en kan tussentijds gewijzigd worden. Het plan moet minimaal het volgende bevatten:

- Welke resultaten de gemeente in de door het plan bestreken periode wenst te behalen;
- Welke maatregelen de gemeenteraad en het college nemen om de kwaliteit te borgen van de wijze waarop de integrale schuldhulpverlening wordt uitgevoerd;
- Hoe de samenwerking met schuldeisers, waaronder verhuurders van tot bewoning bestemde onroerende zaken, zorgverzekeraars, water- en energiebedrijven, wordt vormgegeven;
- Het maximaal aantal weken dat de gemeente nastreeft om het eerste gesprek te laten plaatsvinden, waarin de hulpvraag wordt vastgesteld;
- Hoe schuldhulpverlening aan gezinnen met inwonende minderjarige kinderen wordt vormgegeven.

Om hier aan te voldoen leggen we in deze paragraaf kaders vast om richting te geven aan de uitvoering van schuldhulpverlening. In gemeente Uithoorn bieden we schuldhulpverlening vanuit het doel dat inwoners perspectief hebben op een toekomst zonder problematische schulden. Belangrijk onderdeel van onze schuldhulpverlening is het handelen volgens de waarden, zoals omschreven in H2.3.

⁷⁵ Ombudsman 2022, met te weinig genoeg nemen

⁷⁶ Het Tijdelijk Noodfonds is één voorbeeld waarbij we o.a. naar draagkracht kijken, om te zorgen dat mensen die in de problemen komen door een hoge energierekening toch in aanmerking kunnen komen voor ondersteuning.

3.5.1 Schulden voorkomen is de basis: een (financieel) vangnet, financiële gezondheid en samenwerking met partners en schuldeisers

Belangrijkste inzet van de gemeente Uithoorn is het voorkomen dat inwoners in de schulden en daarmee bestaansonzekerheid komen. Doelstelling 4.2.1 en 4.2.2 dragen hier aan bij. Door het bieden van een (financieel) vangnet en het werken aan financiële redzaamheid zijn meer inwoners financieel gezond en lopen zij minder risico op schulden.

Hiermee kunnen betalingsachterstanden niet altijd voorkomen worden. (Beginnende) schulden ontstaan immers meestal door een combinatie van persoonlijke- en omgevingsfactoren. Op het moment dat er signalen zijn dat een inwoner financiële problemen of zorgen heeft, bieden we deze inwoner laagdrempelig en snel informatie en ondersteuning. Dit gebeurt als een inwoner financiële vragen stelt bij de gemeente of onze welzijnspartner, professionals vanuit andere hulpvragen signalen zien van geldproblemen of schulden of wanneer de gemeente een signaal ontvangt van schuldeisers.

Voor het helpen van de inwoners zijn er klantmanagers preventie en vroegsignalering (hierna klantmanager P&V). Waar nodig helpen zij de inwoner via huisbezoeken of persoonlijk contact. Bij ontvangst van een signaal van een schuldeiser wordt, zoals bepaald in artikel 3 lid 1 sub b Wgs, altijd een aanbod tot een eerste gesprek gedaan om de hulpvraag vast te stellen. Bij meerdere signalen rondom een huishouden of signalen boven de €750 doet de gemeente een huisbezoek. De klantmanager P&V kijkt samen met de inwoner, op welke manier de inwoner verder (tijdelijk) ondersteund kan worden om stabiliteit en grip op financiën te krijgen.

We blijven als gemeente in gesprek met partners en inwoners om te kijken of er voldoende en passende mogelijkheden zijn voor deze ondersteuning. Als er sprake is van problematische schulden wordt een inwoner via een warme overdracht verbonden aan schuldhulpverlening. Een eerste gesprek of het aangaan van vervolgondersteuning is altijd vrijwillig, maar klantmanagers P&V informeren en activeren inwoners om vroegtijdig hulp te zoeken om erger te voorkomen.

3.5.2 Maatregelen voor kwaliteit en integrale schuldhulpverlening

Uitvoeringsorganisatie Duo+ doet de schuldhulpverlening voor inwoners. Het bieden van schuldhulpverlening voor zelfstandigen vereist specifieke expertise. Daarom wordt dit uitbesteed aan een organisatie die gespecialiseerd is in het bieden van schuldhulpverlening voor zelfstandigen. Zowel Duo+ als de samenwerkingspartner voor schuldhulpverlening voor zelfstandigen zijn lid van de NVVK. Leden van de NVVK committeren zich aan verschillende normen. Integraal samenwerken in de keten is hier onderdeel van.

In een eerste gesprek met een klantmanager P&V of schuldhulpverlening is er altijd aandacht voor de sociale omgeving en verschillende leefgebieden. Huisbezoeken naar aanleiding van een signaal van een schuldeiser (vroegsignalering) worden altijd gezamenlijk gedaan met een maatschappelijk werker. Door beide maatregelen borgen we een domein overstijgende benadering. We kijken samen met de inwoners welke ondersteuning nodig is op verschillende gebieden. Indien de schuldhulpverlener een inwoner begeleidt naar andere vormen van ondersteuning, is er sprake van een warme overdracht of houdt de schuldhulpverlener de regie. Gezien de wisselwerking tussen financiële problemen en gezondheid, onderzoeken we op welke manier er nog meer aandacht kan zijn voor de mentale en fysieke gezondheid en ontwikkelkansen van de kinderen. Hierbij denken we onder andere aan het actief wijzen op de mogelijkheid van welzijn op recept (zie ook H5).

3.5.3 Snel(ler) hulp bieden en zo snel mogelijk toewerken naar schuldenrust en perspectief

We vinden het belangrijk dat inwoners zo snel mogelijk kunnen toewerken naar perspectief. Onduidelijkheid, lang wachten op een gesprek of regeling en aanmaningen die blijven komen veroorzaken blijvende stress bij de inwoner met schulden. Het aanhouden van de stressvolle situatie verhindert dat er (weer) nagedacht kan worden over de vraag hoe de inwoner duurzaam en volwaardig mee kan doen in de samenleving. Snel hulp bieden en een focus op perspectief willen we bereiken op verschillende manieren:

- Het eerste gesprek om de hulpvraag vast te stellen is altijd binnen vier weken (conform art. 4.1 Wgs). We streven er als gemeente naar om dit eerste gesprek zo snel mogelijk plaats te laten vinden;
- Inwoners met een hulpvraag voor schuldhulpverlening krijgen binnen de wettelijke termijn van 8 weken na het eerste gesprek uitsluit of zij voor een schuldenregeling in aanmerking komen;
- We creëren op verschillende manieren schuldenrust. Waar mogelijk wordt een saneringskrediet ingezet. Daarnaast wordt er waar nodig aanvullende ondersteuning geboden en gefinancierd om overzicht en grip op financiën te krijgen. Bijvoorbeeld door het inzetten van een budgetcoach, budgetbeheer of bewind;
- We blijven nieuwe manieren onderzoeken voor het creëren van schuldenrust, door aan te sluiten bij landelijke ontwikkelingen en het verkorten van het schuldhulpverleningstraject. Recentelijk is onze schuldhulpverlening overgegaan op een nieuw software systeem (Stratech), wat nieuwe mogelijkheden biedt om meer aan te kunnen sluiten bij landelijke ontwikkelingen. Nadere uitwerking van nieuwe manieren voor schuldenrust leggen we vast in een uitvoeringsplan;
- We zetten in op het voorkomen van huisuitzettingen en maken in dat kader afspraken met de woningcorporatie (zie H4.4). Hier vallen samenwerkingsafspraken in het kader van een schuldhulpverleningstrajecten ook onder;
- We kijken hoe duurzame nazorg verder ingebed kan worden in schuldhulpverlening.

3.5.4 Speciale aandacht voor huishoudens met kinderen en jongeren

In het contact met onze inwoners hebben we speciale aandacht voor huishoudens met kinderen en jongeren. Klantmanagers P&V en schuldhulpverleners brengen waar mogelijk de sociale omgeving in kaart. Hierbij wordt gekeken op welke manier financiële problemen of schulden misschien van invloed kunnen zijn op de ontwikkelkansen van de kinderen. Als dit nodig of gewenst is wordt hierop aanvullende ondersteuning geboden, bijvoorbeeld door een maatschappelijk werker te koppelen aan het gezin. Specifiek voor jongeren van Uithoorn is er het jongerenloket. Hier kunnen jongeren terecht met vragen over werk, school, hulp en geld. De komende jaren willen we een aantal zaken verder onderzoeken om kinderen en jongeren in een huishouden met financiële problemen of schuldhulpverlening meer aandacht te geven:

- We willen nagaan of een gezin aanvullende nazorg nodig heeft na afsluiting van een schuldhulpverleningstraject;
- We hebben specifieke aandacht voor jongeren tussen de 15-18 jaar in een huishouden met schulden of betalingsachterstanden en kijken of we aanvullende handvatten kunnen bieden voor deze groep om financiële gezondheid te bevorderen;
- We onderzoeken of er extra inzet nodig is voor jongeren met schulden in een traject via het Jongerenloket.

3.5.5 Beoogde resultaten schuldhulpverlening

We willen vooral dat inwoners perspectief hebben op een toekomst zonder problematische schulden. In de eerste plaats door financiële redzaamheid en het stimuleren van financiële gezondheid, maar ook door het creëren van schuldenrust en kortere trajecten. Daarom beogen we in ieder geval de volgende resultaten:

- Een lagere schuldenlast bij aanvang schuldhulpverlening. In 2022 bedroeg de gemiddelde schuldenlast €43.298,00. We vinden dat dit bedrag naar beneden moet.
- Minimaal 40% van alle trajecten bestaat uit een saneringskrediet.
- Een verlaging van de doorlooptijd van het gehele traject. Voor een aantal fasen hebben we de gemiddelde doorlooptijd. Op basis daarvan kunnen we beoordelen of de doorlooptijden verlaagd zijn.

Op basis van deze nota, meer specifiek het doel dat inwoners perspectief hebben op een toekomst zonder problematische schulden, de richtinggevende kaders en landelijke ontwikkelingen wordt een uitvoeringsplan opgesteld voor het optimaliseren van schuldhulpverlening. Onderdeel hiervan is in ieder geval het vaststellen van nieuwe beleidsregels schuldhulpverlening.

4 Gezond, betaalbaar en veilig wonen (pijler 2)

In dit hoofdstuk lichten we de visie op gezond, betaalbaar en veilig wonen toe vanuit bestaanszekerheid. Hieruit volgen concrete doelen waar we ons als gemeente voor in willen zetten. Vervolgens beschrijven we met welke activiteiten we doorgaan en welke nieuwe interventies we willen opzetten.

4.1 Visie wonen vanuit bestaanszekerheid

Vanuit de visie bestaanszekerheid betekent wonen de zekerheid hebben van een dak boven je hoofd. Dit houdt in dat je de huur kunt betalen, en dat de vaste lasten (gas, water, licht) voldaan kunnen worden. Op het moment dat er een betalingsachterstand ontstaat, betekent dit ook de zekerheid hebben, dat dit niet leidt tot het afsluiten van gas, water of licht of tot het verliezen van een dak boven je hoofd. Het beschikken over huisvesting is een voorwaarde voor participatie. We zien het hebben van een veilig en gezond dak boven je hoofd dan ook als een van de basisbehoeften voor bestaanszekerheid.

De eerste verantwoordelijkheid voor het wonen in zekerheid, en het op tijd betalen van de maandelijkse kosten liggen bij inwoners zelf. Steeds vaker zien we dat inwoners die verantwoordelijkheid, niet kunnen nakomen. Het verliezen van hun woning staat op het spel en dan is er een vangnet nodig. Een gemeente die naast hen staat en kijkt hoe een onzekere situatie van dreigende huisuitzetting of afsluiting voorkomen kan worden, in samenwerking met partners zoals de woningcorporatie en ketenpartners. De gemeente zet in op preventie en vroegsignalering, maar niet elke situatie is te voorzien. Het vangnet betekent ook dat er rust en zekerheid wordt geboden in tijden van crisis. Vanuit dit uitgangspunt leidt een betalingsachterstand of schuld in principe niet tot het verlies van een woning.

Vanuit de uitgangspunten dat de inwoner eerstverantwoordelijk is, de gemeente vangnet is, en dat niemand in Uithoorn door de basis zakt⁷⁷, hebben we twee doelstellingen geformuleerd voor pijler 2, die hieronder nader worden toegelicht.

...een goed huis biedt bovendien bescherming. Tegen vocht en kou, of juist tegen de steeds extremer wordende hitte. En het is een plek die zekerheid geeft, waar je de mogelijkheid hebt om te blijven. Te midden van een dreigende recessie, een oorlog in Oekraïne en een veranderend klimaat, biedt een goed huis bestendigheid, perspectief. Een fijn huis is, kortom, veel meer dan betaalbare woonruimte. Het is een cruciaal ingrediënt voor een goed leven.

Quote X.J. van Bockxmeer, journalist en redacteur o.a. bij de Correspondent

⁷⁷ Zie ook H2.3

4.2 Doelen

4.2.1 Inwoners hebben de zekerheid dat ze in hun eerste basisbehoefte kunnen voorzien, in de vorm van een dak boven hun hoofd

In Uithoorn willen we ons inzetten voor:

- Nul huisuitzettingen als gevolg van betalingsachterstanden/schulden in Uithoorn;
- Integrale uitwerking Regioplan⁷⁸ beschermd wonen, dak- en thuisloosheid.

4.2.2 Inwoners wonen passend, gezond en betaalbaar

Dat betekent concreet dat we verbinding leggen met het beleidsterrein wonen en duurzaamheid, zodat:

- Het beleidsterrein wonen ook gericht is op betaalbaar- en gezond wonen en voorkomen van dakloosheid;
- Een inclusief duurzaamheidsbeleid, waar vanuit ook energiearmoede⁷⁹ wordt voorkomen en bestreden;
- Inwoners niet worden afgesloten van water/gas/licht als gevolg van betalingsachterstand of schuld;
- Aandachtsgroepen⁸⁰ meegenomen worden in het woonbeleid/woonvisie.

4.3 Wat blijven we doen?

Er gebeurt veel om te zorgen dat mensen een dak boven hun hoofd hebben, en de zekerheid hebben dat ze die niet verliezen. Er zijn initiatieven vanuit verschillende domeinen die hieraan bijdragen. Een voorbeeld is de betaalbaarheid van vaste lasten verbeteren door te investeren in duurzaamheid. Hieronder een overzicht betreft wat we al doen vanuit verschillende beleidsterreinen. Daaronder wordt aangegeven wat we extra gaan doen in het kader van de doelen.

4.3.1 Vroegsignalering

Sinds 1 januari 2021⁸¹ is vroegsignalering een wettelijke taak van gemeenten. Vaste lastenpartners die verantwoordelijk zijn voor de inning van sociale huur, premie van de zorgverzekering, water en energieleveranciers, geven maandelijks door welke inwoners een betalingsachterstand hebben. De uitvoeringsorganisatie van de gemeente, Duo+, checkt deze signalen. Op het moment dat er een betalingsachterstand is, wordt dit opgevolgd. Bij matches en enkelvoudige signalen hoger dan € 750,- wordt een huisbezoek afgelegd. Alle andere signalen worden met een brief afgedaan door het team vroegsignalering. Zij gaan op huisbezoek om breed te checken wat de inwoner nodig heeft. De vroegsignaleerders kennen de sociale kaart van Uithoorn, en kunnen inwoners doorverwijzen.

De huisbezoeken worden over het algemeen gewaardeerd, de inwoner heeft zelf de keuze om hulp wel of niet te accepteren. Op de langere termijn levert dit ook maatschappelijke baten op. Eerder achterstanden signaleren en actief richting inwoners communiceren, betekent dat schulden minder zullen oplopen, en dat een crisis, zoals een huisuitzetting, of afsluiting van gas en elektra voorkomen kan worden. We zijn hierbij ook afhankelijk van de juistheid en snelheid van het doorgeven van signalen van partners.

⁷⁸ Regioplan Amstelland Beschermd wonen en dak- en thuisloosheid, Een nieuwe start in Amstelland

⁷⁹ Inwoners met een laag inkomen, en energielabel E,F,G

⁸⁰ Dit zijn de aandachtsgroepen die in het rapport van het ministerie van BZK "een thuis voor iedereen (2022) benoemd worden. Deze komen ook terug in het concept Woonvisie Gemeente Uithoorn.

⁸¹ Met de wetswijziging wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) is vroegsignalering van schulden op basis van signalen door derden een wettelijke taak voor gemeenten geworden.

4.3.2 Briefadressen

Vanaf 1 januari 2022 zijn gemeenten wettelijk verplicht om iemand in te schrijven op een briefadres. Zonder briefadres kunnen mensen bijvoorbeeld geen bijstandsuitkering aanvragen, of verzekerd zijn. Met een briefadres is er toegang tot deze basisbehoeften. Mensen zonder vaste woon of verblijfplaats, hebben recht op een briefadres. Als er geen briefadresgever beschikbaar is, dan moet de gemeente zelf als briefadresgever optreden. De gemeente werkt hierin nauw samen met Uithoorn voor Elkaar, die briefadresgever is namens de gemeente. Zij hebben capaciteit voor 15 briefadressen. De gemeente blijft eerste aanspreekpunt, en verantwoordelijk. Mensen melden zich ook wel altijd eerst bij de gemeente.

4.3.3 Onder de pannen

Dit is een initiatief van de Regenbooggroep die bemiddelt tussen mensen die dringend op zoek zijn naar woonruimte, en mensen die een kamer in hun woning ter beschikking stellen. Het is een tijdelijke legale onderhuur, waar de verhuurder iets voor terugkrijgt. Voor de woningzoekende is het een tijdelijke oplossing. Voorafgaand aan plaatsing voert de Regenboog Groep een uitvoerende screening- en matchingsprocedure uit om de kans op slagen na plaatsing zo groot mogelijk te maken. Sinds februari 2021 sloot de regio Amsteland aan bij dit initiatief, waaronder Uithoorn. Het duurde even voordat het initiatief ook begon te lopen in Uithoorn. Op dit moment zijn er twee matches tussen verhuurders en huurders, in Uithoorn, en in totaal zijn meer dan 11 mensen voorzien van tijdelijke woonruimte.

4.3.4 Kwijtschelding belastingen

Huishoudens met een inkomen tot 100% wsm kunnen kwijtschelding aanvragen voor afvalstoffenheffing⁸² en waterschapsbelasting⁸³. In 2021 hebben 448 huishoudens in Uithoorn hiervan gebruik gemaakt. Dit is 70% van de totale groep die hiervoor in aanmerking komt en ligt in lijn met de landelijke cijfers voor deze regeling. Deze regeling geldt voor de regio Amstelland, en wordt uitgevoerd samen met Aalsmeer, Amstelveen, Diemen en Ouder Amstel. Met deze gemeenten wordt eind 2023 afgestemd hoe deze ruimere vermogensnorm op te nemen in de nieuwe belastingverordening. Voor Uithoorn betekent dit dat een ongeveer een tiental meer mensen in aanmerking komen. De vermogensnorm is afhankelijk van de samenstelling van het huishouden. Als voorbeeld voor een eenoudergezin is de vermogensnorm in Uithoorn nu 2150 euro, en met de verruiming zou daar nog 2000 euro bijkomen.

4.3.5 Maatregelen om te isoleren en te verduurzamen om energiekosten te drukken

Vanuit bestaanszekerheid beleid is er een verbinding met duurzaamheidsbeleid. (Zie H3.3.3). Dit is breder energiearmoede beperken. Een goed geïsoleerd huis, duurzame mogelijkheden om energie op te wekken en een klimaatbestendig huis dragen (ook) bij aan een gezonde woonomgeving.

4.3.6 Bijzondere bijstand-maatwerk

Vanuit de bijzondere bijstand is er een mogelijkheid tot financiële steun voor inrichtingskosten voor nieuwe inwoners. Bij een aanvraag wordt er gekeken naar de (financiële) situatie, naar draagkracht en meestal wordt er een leenbijstand aangevraagd waarbij de gemeente een bedrag voor de inboedel voorschiet en de afspraak wordt gemaakt om dit in een x-tal maanden terug te betalen. Zo is het mogelijk voor huishoudens om de noodzakelijke inboedel op orde te hebben.

⁸² Voor afvalstoffen is dit 322,70 voor een meerpersoonshuishouden en Watersysteem en zuiveringskosten komt ongeveer neer op nog eens 180 euro per jaar

⁸³ Zie ook Kwiz 2022, Armoedemonitor Uithoorn 2021

4.3.7 Maatregelen bij aanzegging ontruiming

Binnen twee dagen na een bericht van aanzegging ontruiming nemen de klantmanagers van DUO+ contact op met de inwoner om de ontruiming waar mogelijk alsnog te voorkomen. Gemeente bemiddelt tussen verhuurder en huurder betreft een betalingsregeling of aanmelding voor schuldhulpverlening of onder bewindstelling.

4.4 Wat gaan we nog meer doen?

4.4.1 Inwoners hebben de zekerheid van een dak boven hun hoofd

Een aanpak richting nul huisuitzettingen lijkt op dit moment het beste te vallen onder:

Regioplan Amstelland Beschermde wonen en dak- en thuisloosheid, Een nieuwe start in Amstelland (hierna te noemen Regioplan)

Het regioplan betreft de regionale uitwerking van het Beleidsprogramma Aanpak Dakloosheid Amsterdam-Amstelland 2021-2025⁸⁴. Hierin is de ambitie gesteld om iedereen die in de regio dakloos wordt, of dreigt te worden, herstel ondersteunende begeleiding te bieden. Het Regioplan behandelt wat we de komende jaren moeten organiseren, uitwerken en regelen. Onder de Amstelland gemeenten vallen de volgende gemeenten: Aalsmeer, Amstelveen, Diemen, Ouder-Amstel en Uithoorn.

Het gezamenlijke beschreven doel in het regioplan is het bieden van een beter perspectief bij (dreigende) dakloosheid. De ambitie⁸⁵ van het Beleidsprogramma, en dus ook het Regioplan is, om met iedereen die in de regio dakloos wordt of dreigt te worden, samen aan een nieuwe start en daarmee aan maatschappelijk en economisch herstel te werken.⁸⁶

Voor Uithoorn betekent dit:

- Aanpak naar nul huisuitzettingen als gevolg van betalingsachterstanden en schulden;
- Een lokaal aanspreekpunt voor dreigende huisuitzettingen (zowel qua uitvoering als beleid);
- Monitoren mensen zonder vaste woon/verblijfplaats (helder zicht op aantallen);
- Aanpak dakloosheid wordt ook een maatschappelijke opgave in de woonvisie⁸⁷.

In dit kader is er een nieuw convenant nodig betreft het voorkomen van schuldenproblematiek en huisuitzettingen met duidelijke afspraken over rollen en taken, zoals eerder in het convenant Vroeg erop af stond. In de Woonvisie agenderen we bestaanszekerheid en betaalbaarheid van wonen als belangrijk speerpunt. Op basis daarvan maken we nieuwe meerjarige prestatieafspraken met Eigen Haard en de Huurdersvereniging (HvUK), waarin ook een convenant een plek krijgt.

Bij de lokale aanpak willen we ook de aanbevelingen van de nationale ombudsman en de kinderombudsman⁸⁸ meenemen. Alleen als huisuitzettingen aan mensenrechtelijke en kinderrechtelijke verplichtingen wordt voldaan kan de waardigheid van gezinnen en de ontwikkeling van kinderen tijdens het huisuitzettingsproces beschermd worden⁸⁹.

⁸⁴ Gemeente Amsterdam 2021, Een Nieuwe start, samen op weg naar perspectief

⁸⁵ De speerpunten behorend bij de ambitie zijn: 1. Vroegsignalering en vroeginterventie, 2. Vergroten aanbod woonoplossingen, 3. Goede ondersteuning op maat, 4. Duurzaam maatschappelijk herstel

⁸⁶ Gemeente Amsterdam 2021, Een Nieuwe start, samen op weg naar perspectief. P. 8

⁸⁷ Er komt ook een Parents house in Uithoorn, aanpak economisch daklozen, start met housing first in de regio. Verbindingen vanuit beschermd wonen worden gelegd met bestaanszekerheid op deze onderwerpen

⁸⁸ Nationale Ombudsman en Kinderombudsman 2023, Als de overheid niet thuis geeft.

⁸⁹ Bijvoorbeeld zijn alle alternatieven voor uitzetting bekeken in consultatie met inwoners, zijn kinderen betrokken in het proces, en staat hun belang voorop, wordt er gezorgd voor een alternatief

Ook willen we meer vaste lasten partners (bijvoorbeeld particuliere verhuurders) betrekken bij vroegsignalering om sneller te kunnen meedenken met de inwoner.

4.4.2 Inwoners wonen passend, gezond en betaalbaar

Afsluitingen van elektriciteit, gas en warmte kleinverbruikers voorkomen

In Rotterdam zijn afspraken gemaakt met energieleveranciers en netbeheerders over het afsluiten van kleinverbruikers van gas/elektriciteit/warmte. Elektriciteit en warmte behoren tot de basisbehoeften van huishoudens. Het ontbreken heeft een direct effect op de gezondheid. De gemeente Uithoorn gaat daarom onderzoeken welke mogelijkheden er regionaal zijn (Amstelland- Meerlanden bijvoorbeeld) met de grote netbeheerders en leveranciers of er afspraken gemaakt kunnen worden om afsluitingen van kleinverbruikers te voorkomen, naar voorbeeld van Rotterdam.

Inclusief duurzaamheidsbeleid als onderdeel van de woonvisie

In de woonvisie worden doelstellingen over inclusieve duurzaamheid geformuleerd in verband met het beperken van de woonlasten. Mogelijk volgen hieruit prestatieafspraken.

Bestaanszekerheid ook deel van woonvisie

In de nieuwe woonvisie krijgt bestaanszekerheid een plek. Hierin staat bijvoorbeeld beschreven hoeveel woningen de komende jaren benodigd zijn om aan de lokale woonbehoefte te voldoen. Door middel van nieuwbouw en creatief omgaan met de bestaande voorraad wordt ingezet om woonvormen toe te voegen die voldoen aan de behoeften en wensen van verschillende groepen.

5 Fysiek en mentaal gezond voor iedereen (pijler 3)

In dit hoofdstuk lichten we de visie op fysiek en mentaal gezond voor iedereen nader toe. We vertalen dit vervolgens naar concrete doelen waar we ons als gemeente voor in willen zetten. Vervolgens beschrijven we met welke activiteiten we doorgaan en welke nieuwe interventies we willen opzetten.

5.1 Visie gezondheid vanuit bestaanszekerheid

Vanuit de visie bestaanszekerheid is gezondheid een voorwaarde om volwaardig mee te kunnen doen. De afwezigheid van een positieve gezondheid versterkt bestaansonzekerheid.

Doorbreken van armoede/gezondheidsachterstanden

Gezondheidsachterstanden zijn hardnekkig en ondanks toegenomen aandacht hiervoor en beleid, groeit de gezondheidskloof tussen arm en rijk. We weten dat opgroeien in armoede tot in de volwassenheid een impact heeft. We willen de kansengelijkheid van kinderen vergroten, met als doel om intergenerationele armoede te doorbreken. Dit sluit ook aan bij het manifest 'Gezond, Veilig en Kansrijk Ontwikkelen' (2023). Financiële vaardigheden ontwikkelen zijn belangrijk net als sociale participatie. Meedoen is belangrijk bij het doorbreken van achterstanden. Het gaat hierbij om de mogelijkheid om jezelf te kunnen ontwikkelen via sport, kunst en cultuur. Mee kunnen doen voor zoveel mogelijk inwoners ligt in het verlengde van de cultuurnota⁹⁰ en sportnota⁹¹ van de gemeente Uithoorn. Meedoen betekent ook dat het risico op eenzaamheid en uitsluiting (als gevolg van achterstanden) kleiner wordt.

Doorbreken van chronische stress als gevolg van bestaansonzekerheid

Chronische stress ontstaan door bestaansonzekerheid moet waar mogelijk worden weggenomen, of ten minste niet worden versterkt. Hiervoor is een integrale aanpak nodig die we in deze nota verder verstevigen. Toegang tot een redelijk bestaansniveau is één basisvoorwaarde voor positieve gezondheid en een gezonde leefomgeving ook. Inzetten op het verkrijgen en behouden van werk is vaak een medicijn. Het voorkomt gezondheidsproblemen en geneest, mits stress-sensitief en toegepast op een manier die passend is en energie oplevert⁹². Activiteiten en begeleiding richting werk zijn verankerd in de re-integratienota⁹³.

Mensen in een maatschappelijk kwetsbare positie leven minder lang en in minder goede gezondheid. Ze zijn oververtegenwoordigd bij chronische aandoeningen en overlijden vaker aan kanker. Achter deze cijfers gaat meer schuil dan toeval of gedrag. Oorzaken als armoede, werkloosheid, slechte huisvesting, gebrekkige gezondheidsvaardigheden, slecht werkomstandigheden maken mensen extra vatbaar voor ziekten.

Quote XI afkomstig van WHO (2022), zie rapport Gezondheidsachterstanden aanpakken bij de bron: minder leefstijl, meer bestaanszekerheid.

⁹⁰ Cultuurnota 2020-2023 Gemeente Uithoorn

⁹¹ Sport nota 2021-2028 Gemeente Uithoorn

⁹² GGZ 2017, generieke module arbeid als medicijn

⁹³ Re-integratienota 2021-2025, Iedereen telt mee

Toegang tot mentale en fysieke zorg waar nodig

Onder huishoudens met een laag inkomen komt zorgmijding vaak voor. Soms omdat mensen niet weten dat ze gebruik kunnen maken van bepaalde regelingen, en soms omdat ze niet goed verzekerd zijn, of onzeker zijn over welke kosten dit met zich meebrengt.⁹⁴

5.2 Doelen Fysiek en mentaal gezond voor iedereen

We willen dat alle inwoners in Uithoorn zich fysiek en mentaal gezond voelen, ook als zij minder te besteden hebben. Daarom hebben we de volgende doelen:

5.2.1 Doel: Kinderen in Uithoorn kunnen gezond, veilig en kansrijk ontwikkelen, ongeacht de financiële situatie

Concreet betekent dit dat:

- We de juiste randvoorwaarden creëren om kinderen in een situatie met bestaansonzekerheid gelijke kansen te bieden om mee te kunnen doen met sport, cultuur en school (-activiteiten);
- Kinderen en jongeren ondersteuning krijgen bij het leren van financiële vaardigheden;
- We bestaansonzekerheid bij kinderen zo snel mogelijk signaleren en gezinnen in bestaansonzekerheid ondersteunen.

5.2.2 Doel: Inwoners van Uithoorn voelen zich mentaal optimaal en hebben een gezonde leefstijl

Dit betekent concreet dat:

- We de juiste randvoorwaarden creëren om inwoners in bestaansonzekerheid gelijke kansen te bieden om volwaardig mee te kunnen doen;
- We ons ervoor in zetten dat professionals in Uithoorn oog hebben voor de effecten van geldzorgen en bestaansonzekerheid op de (mentale) gezondheid en visa versa;
- We inwoners willen stimuleren om in te zetten op een gezonde leefstijl, ook als dit vanwege de financiële situatie niet vanzelfsprekend is.

5.2.3 Doel: Inwoners van Uithoorn kunnen gebruik maken van zorg als dit nodig is

We willen ons inzetten voor:

- Een goede collectieve zorgverzekering voor mensen met een laag inkomen;
- Het stimuleren van het gebruik van de collectieve zorgverzekering, als dit beter past bij de zorg-behoefte en verwachte zorgkosten van de inwoner;
- Een financieel vangnet voor noodzakelijke medische kosten voor inwoners die dit niet zelf kunnen betalen.

5.3 Wat blijven we doen?

Er gebeurt al veel in Uithoorn wat eraan bijdraagt dat inwoners zich fysiek en mentaal gezond kunnen voelen, ook wanneer zij minder te besteden hebben. Hier gaan we mee door.

⁹⁴ Zie ook Gezondheidsmonitor 2020 en Kwiz oktober 2022, Een cliëntervaringsonderzoek naar de collectieve zorgverzekering en zorgkosten in de gemeente Uithoorn

5.3.1 Aanpak kinderarmoede

Vanuit de vorige nota is de pilot kinderarmoede gestart. De integrale benadering om kinderarmoede te bestrijden blijkt een effectieve aanpak. Kinderen in bestaansonzekerheid komen eerder in beeld en vanuit het netwerk rondom kinderarmoede worden veel gezinnen ondersteund of doorverwezen naar de juiste hulp. We blijven het netwerk versterken en verbinden aan andere bestaande netwerken, zodat bestaansonzekerheid bij kinderen nog eerder gesignaleerd wordt en de kansengelijkheid van kinderen vergroten.

5.3.2 Sociale participatie

Via Uithoorn voor Elkaar (UvE) worden verschillende activiteiten georganiseerd op het gebied van dagbesteding, zingeving, ontmoeting, sport en gezondheid. Soms hebben inwoners een steuntje in de rug nodig om de eerste stap te zetten naar iets wat eraan bijdraagt dat zij beter in hun vel zitten. Hiervoor hebben we in Uithoorn Welzijn op Recept. Welzijnscoaches kijken samen met de inwoner wat een passende manier is om mee te doen en zich beter te voelen. Eerstelijns zorg verwijst (ook) door naar de welzijnscoaches bij patiënten die baat kunnen hebben bij een welzijnsinterventie. Juist voor inwoners in bestaansonzekerheid is het van belangrijk dat zij ondersteund worden in een stap naar sociale participatie, omdat zij niet altijd de rust en ruimte voelen om hieraan deel te nemen.

5.3.3 Meedoen regelingen voor inwoners met een laag inkomen

Er zijn verschillende regelingen die inwoners met een laag inkomen financieel ondersteunen om mee te kunnen doen. Specifiek voor kinderen is er het Jeugdfonds Sport en Cultuur, het kindpakket waarvan het declaratiefonds en computerregeling deel is. Via het Jeugdfonds Sport en Cultuur kunnen kinderen sporten bij een vereniging en kunnen de zwemdiploma's A, B en C gehaald worden. Via het declaratiefonds voor kinderen kan geld worden aangevraagd voor school-, vakantie- of kinderactiviteiten. Volwassenen met een laag inkomen kunnen een bijdrage krijgen om mee te doen via het declaratiefonds voor volwassenen.

5.3.4 Collectieve zorgverzekering en medische kosten

Om zorgkosten te verlagen biedt de gemeente voor inwoners met een laag inkomen een collectieve zorgverzekering. De zorgverzekeraar geeft korting op het pakket en de gemeente betaalt mee aan de maandelijkse premie van de aanvullende verzekering. Er is een speciaal pakket voor inwoners die hoge zorgkosten verwachten, bijvoorbeeld omdat zij chronisch ziek zijn. Bij onvoorziene, noodzakelijke zorgkosten kan een inwoner met een laag inkomen en weinig eigen vermogen ook een beroep doen op bijzondere bijstand. De collectieve zorgverzekering heeft een grotere doelgroep dan bereik. Blijven inzetten op het vergroten hiervan, bijvoorbeeld door het organiseren van spreekuren is van belang.

5.3.5 Hoe dragen we bij aan een goede mentale gezondheid in relatie tot financiële problematiek

In Uithoorn bevorderen we op verschillende manieren de mentale gezondheid en financiële redzaamheid van onze inwoners (zie H3.2). Daarnaast zetten we in op schuldenrust (zie H3.5).

5.4 Wat gaan we nog meer doen?

5.4.1 Verhogen inkomensgrens regelingen naar 130% wsm

In H3.4.2 staat dat we inkomensgrens van een groot deel van de regelingen gaan verhogen naar 130% wsm. Dit geldt ook voor onze meedoen regelingen en collectieve zorgverzekering (zie 5.3.3 en 5.3.4). Hierdoor komt

een grotere groep inwoners die weinig te besteden heeft in aanmerking voor regelingen die het meedoen in de samenleving ondersteunen. Het gaat om ongeveer 250 extra huishoudens die in aanmerking komen voor financiële ondersteuning.

5.4.2 Loslaten maximum bedrag Jeugdfonds Sport en Cultuur

Voor de bijdrage aan contributie of lesgeld vanuit het Jeugdfonds Sport en Cultuur gold een maximum bedrag van €225,- per kalenderjaar. Dit bedrag blijkt voor veel sporten niet meer toereikend, zeker niet met de huidige kostenstijgingen. Vorig jaar is daarom een pilot gestart om dit maximum bedrag los te laten. De resultaten hiervan zijn positief. Het bereik blijkt verhoogd, er is een breder aanbod van sport en cultuur waar kinderen uit kunnen kiezen en kinderen kunnen vaker sporten. Om de gelijke ontwikkelkansen van kinderen te bevorderen en een gezonde leefstijl te stimuleren, willen we het loslaten van het maximum bedrag structureel doorzetten. De verwachting is dat dit mogelijk is binnen de huidige bijdrage aan het Jeugdfonds Sport en Cultuur.

5.4.3 Onderzoeken mogelijkheden verbeteren regelingen voor zorgmijders en chronisch zieken

Wanneer iemand in de wanbetalingsregeling⁹⁵ zit, zijn de kosten hoog en is de aanvullende verzekering gestopt. Dit kan leiden tot hogere schulden en/of zorgmijding. We onderzoeken daarom de mogelijkheden om aan te sluiten bij de Regeling Uitstroom Bijstandsgerechtigden (RUB). De regeling zorgt ervoor dat een bijstandsgerechtigde uit kan stromen uit de wanbetalersregeling en door kan stromen naar de collectieve zorgverzekering. Hiervoor worden aanvullende afspraken gemaakt om de schuld te blijven aflossen en nieuwe betalingsachterstanden te voorkomen. Als de inwoner deelneemt aan de regeling geeft dit meer schuldenrust en kan de inwoner weer aanvullend verzekerd zijn. Ook onderzoeken we of de regeling voor collectieve zorgverzekering voldoende aansluit bij inwoners met een laag inkomen. Zorgmijding is ook een aandachtspunt, hierbij hebben we speciale aandacht voor chronisch zieken. Vanuit het Rijk wordt gewerkt aan oplossingsrichtingen voor het tegengaan van mijding van mondzorg. We volgen deze ontwikkeling nauwgezet, om te kijken wat dit betekent voor onze inwoners of wij als gemeente een taak hebben in deze opgave.

5.4.4 Integrale samenwerking met gezondheid & leefomgeving

Vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) wordt er een lokaal en integraal preventief gezondheidsbeleid gemaakt. De gemeente heeft hiervoor een specifieke uitkering aangevraagd die loopt van 2023 t/m 2026. Een van de doelen in het GALA is het terugdringen van gezondheidsachterstanden. Dit jaar volgt een plan van aanpak waarbij verbinding wordt gezocht met bestaanszekerheid.

De (inrichting van de) fysieke leefomgeving kan van invloed zijn op de gezondheid. Hierbij valt te denken aan een omgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten in de nabije omgeving en druk vanuit de leefomgeving op de gezondheid. Vanuit het sociaal domein wordt meegedacht over beleid en programma's met betrekking tot de fysieke leefomgeving. Bijvoorbeeld over wat bijdraagt aan gelijke kansen voor alle inwoners om te kunnen bewegen, verblijven en ontmoeten in de leefomgeving en over gezondheidsbescherming.

⁹⁵ Bij een achterstand van zorgpremie betalen van 6 maanden of langer worden verzekerden aangemeld bij het CAK. Aanvullende verzekeringen worden na drie maanden gestopt, mensen blijven basis verzekerd. Ze betalen maandelijks een boete bovenop hun premie, en eenmaal aangemeld bij het CAK kunnen zij niet overstappen naar een andere zorgverzekering, in principe, totdat de schuld en de boete betaald is.

6 Begroting

6.1 Kosten nieuwe activiteiten

We doen al veel om te werken volgens de beschreven uitgangspunten en het behalen van de doelen van deze nota bestaanszekerheid. Daar gaan we mee door. Een overzicht hiervan is te vinden in bijlage I.

Het werken aan bestaanszekerheid voor de inwoners van Uithoorn vraagt ook om nieuwe activiteiten en regelingen. In de voorgaande hoofdstukken is toegelicht wat we voorstellen om nog meer te gaan doen. Er is in kaart gebracht welke mogelijke kosten de uitvoering hiervan met zich meebrengt. Aangezien de nota eind 2023 wordt vastgesteld, starten we met nieuwe activiteiten vanaf 2024. Hieronder volgt een overzicht van de nieuwe activiteiten waar vanaf 2024 extra budget voor nodig is.

Tabel 4 Extra verwachte kosten opgenomen voor de periode van de looptijd van de nota

Nieuwe activiteit	2024	2025	2026	2027
Regelingen naar 130% wsm (inclusief uitvoeringskosten) (zie voor toelichting 3.4.1)	€ 60.000	€ 60.000	€ 60.000	€ 60.000
Pilots vergroten bereik regelingen* (zie voor toelichting 3.4.2)	PM	PM	PM	PM
Monitoring en evaluatie (zie voor toelichting 7.2)	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000
TOTAAL	€ 65.000	€ 65.000	€ 65.000	€ 65.000

* De pilots voeren we uit binnen extra middelen voor de aanpak geldzorgen, armoede en schulden die voor de komende jaren vanuit het Rijk zijn toegezegd.

Het behalen van de doelen kan alleen door een integrale benadering in samenwerking met andere beleids-terreinen. Activiteiten die bijdragen aan de doelen van deze nota worden soms gecoördineerd en gefinancierd vanuit andere beleidsvelden. Activiteiten die vanuit andere middelen gefinancierd zijn, worden niet meegenomen in bovenstaand overzicht. Dit zijn onder andere activiteiten in het kader van het plan van aanpak voor GALA (zie 5.4.5) en maatregelen horend bij het projectplan energiearmoede (zie H3.3.3 en H3.3.3/H4.4.2). Ook onderzoeken we mogelijkheden voor financiering vanuit subsidieregelingen, zoals de ESF+, voor activiteiten en projecten die bijdragen aan onze doelen.

6.2 Aandachtspunten

We hebben afgelopen jaren gezien dat autonome ontwikkelingen grote invloed kunnen hebben op de middelen voor bestaanszekerheid. Bijvoorbeeld de corona pandemie, stijgende (energie-)prijzen en een stijging van het aantal statushouders. Hierop hebben we als gemeente geen of weinig invloed.

Daarnaast zijn de inkomensondersteunende regelingen zogenaamde open-einde regelingen. Dit betekent dat de gemeente gebonden is om bedragen of voorzieningen te verstrekken als de inwoner aan de voorwaarden voldoet. Verstrekking kunnen niet direct worden gestopt als het budget dreigt te worden overschreden. We monitoren de budgetten nauwgezet via de P&C cyclus en zoeken naar een oplossing als hier overschrijding dreigt. Anderszins worden budgetten verlaagd indien zij structureel niet worden uitgeput.

7 Monitoring en evaluatie

7.1 Verbinding met Programma Data gedreven Sturing Sociaal Domein

De gemeente Uithoorn heeft de ambitie om data gedreven sturen gemeente breed deel uit te laten maken van haar beleid en praktijk. Daarom is in 2022 begonnen met het Programma Data gedreven Sturing Sociaal Domein. Binnen het programma kijken we hoe bestaande data(bronnen) goed gebruikt kunnen worden en ingebed kunnen worden in beleidsontwikkeling, monitoring en verantwoording. Onderdeel hiervan is het gebruik van data om te sturen op financiën. Dit jaar (2023) is de ambitie om binnen het programma een verdiepingsslag te maken. Die verdieping wordt onder meer gezocht op het terrein van bestaanszekerheid. Dit proces is nog in volle gang bij het opleveren van deze nota. De volledige uitwerking voor monitoring en evaluatie voor deze nota bestaanszekerheid is niet opgenomen binnen deze nota zelf, omdat we eerst willen kijken wat al volgt vanuit het programma Data gedreven Sturing Sociaal Domein.

7.2 Bronnen voor monitoring en evaluatie

Er zijn verschillende bronnen die we hebben (ingekocht) en inzetten om ons beleid te evalueren en monitoren. Op dit moment maken we gebruik van onze vaste systemen voor het ophalen van informatie op aanvraag. Dit betreft Suite voor de inkomensondersteunende maatregelen, Stratech voor schuldhulpverlening en VPS voor vroegsignalering. Daarnaast ontvangen we via de verantwoording en kwartaalrapportages van onze partners resultaten over (persoonlijke) ondersteuning op het gebied van financiële redzaamheid. Ook kunnen we via dashboards informatie ophalen over het bereik en gebruik van online tools die we bieden op het gebied van omgaan met geld(zorgen). Tot slot zijn er een aantal rapportages en onderzoeken die inzicht geven in cijfers over een voorgaand jaar. Dit zijn de NVVK jaarcijfers, de jaarlijkse Benchmark Armoede en Schulden en op aanvraag de armoedemonitor. Voor kwalitatieve data hebben we de klanttevredenheids-onderzoeken vanuit de Participatie Wet, en vanuit Schuldhulpverlening.\

De frequentie, compleetheid en kwaliteit van de data die we (kunnen) ontvangen verschilt per bron. Bij het nader uitwerken van de data gedreven sturing binnen bestaanszekerheid, willen we onderzoeken hoe de bronnen zich tot elkaar verhouden, of bronnen overbodig zijn en welke aanvullende bronnen en onderzoeken nodig zijn voor data gedreven sturing binnen bestaanszekerheid. Het is in ieder geval noodzakelijk om onderzoeken uit te blijven voeren, zoals bijvoorbeeld de armoedemonitor. Daarnaast kijken we dus welke aanvullende bronnen en onderzoeken waardevolle inzichten kunnen verschaffen. Hiervoor is een jaarlijkse kostenpost van € 5.000 opgenomen onder H6.1.

7.3 Indicatoren voor monitoring en evaluatie

Een volledig overzicht en uitwerking van (gewenste) indicatoren volgt vanuit het Programma Data gedreven Sturing Sociaal Domein. Deels vanuit de eerder genoemde verdiepingsslag op bestaanszekerheid en deels vanuit de tools die we via het programma aangereikt hebben gekregen. We willen al wel een indicatie geven van belangrijke indicatoren waar we per pijler aan denken. Ook zijn er een aantal aandachtspunten die we nu al voorzien:

- Per pilot moet aandacht zijn voor de invulling van monitoring en evaluatie;
- Met wonen willen we onderzoeken hoe we dakloosheid het beste in kaart kunnen brengen. Hiervoor moet ook een eenduidige definitie worden geformuleerd waar consensus over is⁹⁶;
- We willen met wonen onderzoeken hoe we periodiek woonlasten kunnen meten;

⁹⁶ Een voorbeeld dat nu gebruikt wordt in Den Bosch en Tilburg is ETHOS of ETHOS Light. Dit staat voor European Typology of Homelessness and Housing Exclusion, en wordt in Europa gezien als de best onderbouwde methode om dakloosheid te meten.

- Bij de aanpak naar nul huisuitzettingen dient monitoring en evaluatie een plek te krijgen;
- We willen onderzoeken op welke manier we het beste kunnen monitoren waarvoor een bijdrage vanuit het declaratiefonds volwassenen volgens de inwoners ingezet is/gaat worden;
- We hebben in afspraken met onze partners oog voor indicatoren met betrekking tot de resultaten van de opdracht.

Tabel 5 Richting voor gewenste indicatoren per pijler

Voorzien in levensbehoeften met focus op perspectief (pijler 1)	
Kwantitatieve indicator	Kwalitatieve indicator
Gebruik inkomensondersteunende regelingen	Ervaringen inwoners en partners op pilot
Samenstelling gebruik inkomensondersteunende regelingen	Klanttevredenheid schuldhelpverlening
Bezoekers en gebruik online en fysiek aanbod omgaan met geld, geldzorgen en vragen	Ervaringen inwoners ondersteuningsaanbod financiële redzaamheid
Aantal saneringskredieten	
Hoogte schuld bij aanvang schuldhelpverleningstraject	
Doorlooptijden schuldhelpverlening	
Aantal huisbezoeken vroegsignalering	
Aantal jongeren in traject schuldhelpverlening	
Gezond, betaalbaar en veilig wonen (pijler 2)	
Kwantitatieve indicator	Kwalitatieve indicator
Aantal aanzeggingen van huisuitzettingen	Samenwerking intern en met partners voor voorkomen huisuitzettingen
Aantal huisuitzettingen door schulden	
Aantal signalen op huurachterstand	
Ontwikkelingen aantal en aandeel sociale huurwoningen	
Aantal afgegeven briefadressen (en opgezegde briefadressen)	
Slaagkansen op sociale huurwoning (cijfers uit woonruimte verdeelsysteem zijn beschikbaar)	
Aantal afsluitingen G/W/L	
Fysiek en mentaal gezond voor iedereen (pijler 3)	
Kwantitatieve indicator	Kwalitatieve indicator
Gebruik meedoen regelingen	Ervaringen declaratiefonds volwassenen
% kinderen in minimahuishoudens	Ervaringen collectieve zorgverzekering en spreekuren
Gebruik collectieve zorgverzekering	Gebruik en ervaringen positieve gezondheid
Gezondheidservaring inwoners laag inkomen gemeente Uithoorn	

Bijlagen

Overzicht activiteiten die we blijven doen

Doelen

1. Inwoners van Uithoorn hebben de zekerheid dat zij in hun eerste basisbehoeften kunnen voorzien, in de vorm van kleding, voeding en andere persoonlijke noodzakelijke uitgaven;
2. Inwoners van Uithoorn zijn financieel redzaam;
3. Inwoners van Uithoorn hebben perspectief op een toekomst zonder problematische schulden.
4. Inwoners hebben de zekerheid dat ze in hun eerste basisbehoefte kunnen voorzien, in de vorm van een dak boven hun hoofd;
5. Inwoners wonen passend, gezond en betaalbaar;
6. Kinderen in Uithoorn kunnen gezond, veilig en kansrijk ontwikkelen, ongeacht de financiële situatie;
7. Inwoners van Uithoorn voelen zich mentaal optimaal en hebben een gezonde leefstijl;
8. Inwoners van Uithoorn kunnen gebruik maken van zorg als dit nodig is.

Activiteit/regeling	Beschrijving	Draagt bij aan doel
Sociaal minimum uitkeringen: • Bijstand • IOAW • IOAZ	De gemeente regelt de uitkeringen voor inwoners die geen of minder inkomen hebben dan het wettelijk sociaal minimum, niet voldoende vermogen hebben en niet in aanmerking komen voor andere uitkeringen. Vanuit bestaanszekerheidsbeleid wordt ook meegedacht over de lokale uitwerking van de landelijke ontwikkelingen inzake de Participatiewet (breed offensief, Participatiewet in balans en van school naar werk).	1
Bieden van inkomensondersteunende regelingen voor inwoners met een laag inkomen	Het gaat om het kwijtschelden van gemeentebelastingen, extra geld om mee te kunnen doen in de samenleving en extra ondersteuning voor inwoners die een langere periode een laag inkomen hebben en daardoor geen buffer kunnen opbouwen of studenten die als gevolg van een ziekte of gebrek niet kunnen werken.	1, 5, 6, 7
Bijzondere bijstand	Inwoners met een laag inkomen en weinig eigen vermogen kunnen bij onvoorziene bijzondere uitgaven bijzondere bijstand aanvragen. Dit geldt ook voor noodzakelijke medische kosten.	1, 5, 8
Re-integratie: • Werk • Vrijwilligerswerk • Sociale activering	In de Re-integratienota 'Iedereen telt mee' staat hoe we inwoners begeleiden om mee te doen. Waar mogelijk via betaald werk, waar dit nog niet mogelijk is via andere vormen, zoals vrijwilligerswerk of dagbesteding	1, 7
Jongerenloket	Jongeren van 16 – 27 jaar in Praktijkonderwijs en Voortgezet Speciaal Onderwijs krijgen extra ondersteuning om de stap te maken naar de arbeidsmarkt, een ander opleiding of bij geldzorgen via het jongerenloket. We onderzoeken of er extra inzet nodig is voor jongeren met schulden in een traject via het Jongerenloket.	1, 3, 6, 7

Activiteit/regeling	Beschrijving	Draagt bij aan doel
Samenwerking en netwerk vangnet organisaties	De gemeente werkt samen met de Voedselbank Uithoorn en Stichting Urgente Noden. Met beide organisaties is een convenant afgesloten. Daarnaast zijn we betrokken bij een breder netwerk van vangnet-organisaties, zoals bijvoorbeeld het interreligieuze netwerk. Binnen deze netwerken wordt informatie uitgewisseld en samengewerkt aan de financiële gezondheid van inwoners en oplossingen voor inwoners die in een noodsituatie zitten.	1, 2
Online en fysiek aanbod voor inwoners en ondernemers met geldzorgen of vragen over geld en juridische vragen.	Inwoners kunnen op verschillende plekken terecht met vragen en zorgen over geld en juridische vragen. Dit gaat om het Financieel Café, thuisadministratie, budgetcursussen, hulp bij belasting en sociaal raadslieden van Uithoorn voor Elkaar. Via online tools als Geldfit en de Geldplannen van het Nibud kunnen inwoners meer grip en overzicht krijgen op hun financiën. Voor kinderen en jongeren organiseren we gesprekken en over geld en schulden op scholen. We kijken hoe kinderen en jongeren duurzaam educatie kunnen krijgen gericht op financiële gezondheid	2, 6
Tijdelijke persoonlijke ondersteuning voor grip op financiën	Er zijn verschillende maatjes-projecten, waarbij een inwoner ondersteund wordt door een professional of vrijwilliger, om meer grip te krijgen op de financiële situatie en administratie. Voor ondernemers zijn er speciale coaching trajecten via Over Rood. Wanneer beheer van geldzaken (deels) overgenomen moet worden, zetten we budgetbeheer in. Dit is nu vooral het geval wanneer een inwoner schulden. In een dergelijke situatie beheert een externe partij de budgetten van de inwoner en begeleidt deze inwoner naar financiële redzaamheid. We onderzoeken of en hoe dit ook preventief ingezet kan worden. Specifiek voor bijstandsgerechtigde statushouders in hun inburgeringstraject, betalen wij minimaal zes maanden vanuit de uitkering rechtstreeks de huur (financieel ontzorgen). In het inburgeringstraject is aandacht voor het ontwikkelen van financiële vaardigheden, zodat statushouders ook na het financieel ontzorgen grip op hun financiën kunnen houden en weten waar zij terecht kunnen met vragen over geld.	2

Activiteit/regeling	Beschrijving	Draagt bij aan doel
Communiceren en informeren over regelingen en plekken waar inwoners terecht kunnen met financiële vragen of zorgen	Via (sociale) media en websites worden onze regelingen op vaste momenten in het jaar onder de aandacht gebracht en worden inwoners gewezen op mogelijkheden om vragen of geldzorgen bespreekbaar te maken. Voor jongeren is er de Kwikstart-app om inzicht te krijgen in veranderende rechten en plichten wanneer je achttien wordt.	1, 2
Inclusief duurzaamheidsbeleid	Maatregelen om verduurzaming ook toegankelijk te maken voor inwoners die weinig te besteden hebben. Eerste focus ligt nu op terugdringen van energiearmoede, hoewel het breder is. Naast aandacht voor isolerende en energiebesparende maatregelen voor een kwetsbare groep wordt er breed naar duurzaamheid gekeken, die toegankelijk moet zijn voor iedereen. Een goed geïsoleerd huis, duurzame mogelijkheden om energie op te wekken en een klimaatbestendig huis dragen (ook) bij aan een gezonde woonomgeving.	1, 5
Vroegsignalering bij betalingsachterstanden	De gemeente ontvangt signalen van aanbieders verhuurders, nutsbedrijven en zorgverzekeraars bij betalingsachterstanden van inwoners. De gemeente is verplicht om op basis van het signaal een hulpaanbod te doen. Bij meerdere signalen rondom een huishouden of signalen boven de €750 doet de gemeente een huisbezoek.	3, 4
Schuldhelpverlening voor inwoners en ondernemers	Bij problematische schulden biedt de gemeente een schuldhelpverleningstraject. Binnen het traject wordt gekeken op welke manier een oplossing kan komen voor de schuldsituatie. Hiervoor is de gemeente gebonden aan de regels van verschillende wetten.	3
Schuldsaneringskrediet via Stichting Kredietbank Nederland	Het bieden van een saneringskrediet zorgt voor meer rust en overzicht voor mensen met schulden, omdat zij nog maar met 1 schuldeiser te maken hebben: de gemeente. Door de schuldenrust kan de focus van het traject verlegd worden naar een toekomst zonder schulden.	3, 7
Briefadressen	Mensen zonder vaste woon of verblijfplaats, hebben recht op een briefadres. Als er geen briefadresgever beschikbaar is, dan treedt de gemeente zelf als briefadresgever op.	1, 8
Onder de Pannen	Tijdelijke oplossing voor mensen die dringend op zoek zijn naar woonruimte. De Regenboog Groep bemiddelt tussen deze mensen, en mensen die een kamer in hun woning ter beschikking stellen.	4

Activiteit/regeling	Beschrijving	Draagt bij aan doel
Maatregelen bij aanzegging ontruiming	Binnen twee dagen na een bericht van aanzegging ontruiming nemen de klantmanagers vroegsignalering contact op met de inwoner om de ontruiming waar mogelijk alsnog te voorkomen. Gemeente bemiddelt tussen verhuurder en huurder betreft een betalings-regeling of aanmelding voor schuldhulpverlening of onder bewindstelling.	4, 5
Werken vanuit onze uitgangspunten	Werken volgens de uitgangspunten voorkomt dat er extra mentale druk op de inwoner komt.	Vooraf 7 (maar op alle doelen van toepassing)
Welzijn op recept	Vanuit eerstelijnszorg wordt, indien passend, de patiënt doorverwezen naar een welzijnscoach. Deze gaat met de patiënt op zoek naar een passende activiteit.	7
Collectieve zorgverzekering	Zorgverzekering voor mensen met een laag inkomen. De gemeente betaalt mee aan de aanvullende zorgverzekering. Hierdoor hebben meer inwoners passende zorg tegen lagere kosten. Ieder jaar organiseren we gesprekken om over de collectieve zorgverzekering. Inwoners kunnen terecht met vragen, onderzoeken wat de meest passende verzekering is voor hun zorgbehoefte en hulp bij een eventuele overstap	8
Algemene voorzieningen ter opbouw en versterking van een Sociaal netwerk	Via Uithoorn voor Elkaar worden verschillende activiteiten georganiseerd op het gebied van ontmoeting, sport en gezondheid.	7
Aanpak kinderarmoede	Netwerk op het thema kinderarmoede, opgezet als pilot vanuit de vorige nota en is inmiddels een reguliere aanpak. Binnen het netwerk wordt deskundigheid uitgewisseld en bevorderd, integraal samengewerkt over signalen van bestaansonzekerheid en meegedacht over juiste hulp/oplossingen. Via kinderen kan bestaanszekerheid eerder gesignaleerd worden. Door het signalerende netwerk willen we nog meer gezinnen in bestaansonzekerheid helpen.	6

II Overzicht nieuwe activiteiten

Doelen

1. Inwoners van Uithoorn hebben de zekerheid dat zij in hun eerste basisbehoeften kunnen voorzien, in de vorm van kleding, voeding en andere persoonlijke noodzakelijke uitgaven;
2. Inwoners van Uithoorn zijn financieel redzaam;
3. Inwoners van Uithoorn hebben perspectief op een toekomst zonder problematische schulden.
4. Inwoners hebben de zekerheid dat ze in hun eerste basisbehoefte kunnen voorzien, in de vorm van een dak boven hun hoofd;
5. Inwoners wonen passend, gezond en betaalbaar;
6. Kinderen in Uithoorn kunnen gezond, veilig en kansrijk ontwikkelen, ongeacht de financiële situatie;
7. Inwoners van Uithoorn voelen zich mentaal optimaal en hebben een gezonde leefstijl;
8. Inwoners van Uithoorn kunnen gebruik maken van zorg als dit nodig is.

Activiteit/regeling	Beschrijving	Draagt bij aan doel
Inkomensgrens inkomensondersteunende regelingen naar 130% wsm	Waar mogelijk verleggen we de grenzen voor de inkomensondersteunende regelingen naar 130% wsm. Dit geldt niet voor de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen.	1, 7
Pilots vergroten bereik	Via verschillende pilots en communicatie-interventies willen we het bereik en gebruik van de regelingen verhogen.	1, 7
Onderzoeken mogelijkheden en noodzakelijkheden voor inwoners die tussen wal en schip vallen	Inkomensondersteunende regelingen zijn gebaseerd op het inkomen. Steeds meer inwoners vallen buiten de inkomensgrens, maar hebben wel moeite om rond te komen. We gaan onderzoeken of en hoe groepen met een laag besteedbaar inkomen aanvullend op bestaande vangnetten geholpen kunnen worden	1, 7
Uitvoeringsplan optimaliseren schuldhulpverlening	Op basis van deze nota, meer specifiek het doel dat inwoners perspectief hebben op een toekomst zonder problematische schulden, de richtinggevende kaders en landelijke ontwikkelingen wordt een uitvoeringsplan opgesteld voor het optimaliseren van schuldhulpverlening. Onderdeel hiervan is in ieder geval het vaststellen van nieuwe beleidsregels schuldhulpverlening.	3
Lokale uitwerking regionale aanpak richting nul huisuitzettingen als gevolg van betalingsachterstanden	We willen een lokale aanpak en daarmee ook een nieuw convenant over het voorkomen van schuldenproblematiek en huisuitzettingen met duidelijke afspraken over rollen en taken, zoals we eerder hadden in de vorm van het convenant Vroeg erop af.	4
Regionale afspraken maken met energieleveranciers en netbeheerders rondom voorkomen afsluitingen	De gemeente Uithoorn gaat daarom onderzoeken welke mogelijkheden er regionaal zijn (Amstelland- Meerlanden bijvoorbeeld) met de grote netbeheerders en leveranciers of er afspraken gemaakt kunnen worden om afsluitingen van kleinverbruikers te voorkomen, naar voorbeeld van Rotterdam.	5

Activiteit/regeling	Beschrijving	Draagt bij aan doel
Bestaanszekerheid is onderdeel van de woonvisie	Bestaanszekerheid krijgt op verschillende manieren een plek in de woonvisie. De aanpak dakloosheid wordt een maatschappelijke opgave in de woonvisie, net als inclusief duurzaamheidsbeleid en aandacht voor het toevoegen van woonvormen die voldoen aan de behoeften en wensen van verschillende groepen.	4, 5
Loslaten maximum bedrag Jeugdfonds Sport en Cultuur	Door het loslaten van de maximale bijdrage via het Jeugdfonds Sport en Cultuur kunnen kinderen vaker sporten en uit een groter aanbod kiezen.	6
Onderzoeken mogelijkheden verbeteren regelingen voor zorgmijders en chronisch zieken	We onderzoeken de mogelijkheden om aan te sluiten bij de Regeling Uitstroom Bijstandsgerechtigden (RUB) en onderzoeken of de regeling voor collectieve zorgverzekering voldoende aansluit bij inwoners met een laag inkomen en hoe zorgmijding verbeterd kan worden. Hierbij hebben we speciale aandacht voor chronisch zieken	8
Integrale samenwerking met gezondheid & leefomgeving	Vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) wordt er een lokaal en integraal preventief gezondheidsbeleid gemaakt. We zetten o.a. in op het terugdringen van gezondheidsachterstanden. De (inrichting van de) fysieke leefomgeving kan van invloed zijn op de gezondheid. Vanuit het sociaal domein wordt meegedacht over beleid en programma's met betrekking tot de fysieke leefomgeving.	7

III Overzicht sessies om te komen tot de nota Bestaanszekerheid

Datum	Extern
12-9-22	samenwerkingssessie visievorming met beleidsmedewerkers Uithoorn voor Elkaar en adviseurs Duo+
21-9-22	sessie kennisdelen en ophalen met Buurtbeheer Legmeer
16-2-2023	participatiesessie met de kerken en de moskee
13-3-2023	bewonersavond Zijdelwaard
3-4-2023	bewonersavond Legmeer
12-4-2023	gesprek huurdersvereniging HvUK
13-4-2023	participatiesessie met Adviesraad sociaal domein
1-5-2023	participatiesessie met Voedselbank, Vluchtelingenwerk en Financieel Café

IV Afkortingen en verklarende woordenlijst

Armoedemonitor

Is een vierjaarlijkse evaluatie naar de omvang en samenstelling van de doelgroepen voor het gemeentelijke armoedebelief en het gebruik van inkomensondersteunende regelingen in de gemeente Uithoorn. In 2018 werd dit onderzoek voor de eerste keer in Uithoorn uitgevoerd, en in 2022 voor de tweede keer.

CPB

Cultureel Plan Bureau. Wetenschappelijk instituut dat sociaal wetenschappelijk onderzoek verricht en rapporteert hierover aan regering en parlement.

CBS

Centraal Bureau voor de Statistiek. Zij verzamelt data over de Nederlandse samenleving. Deze data worden verwerkt tot statistische informatie over maatschappelijke en economische thema's.

CUP

College Uitvoeringsprogramma; strategisch plan voor de drie terreinen samenleving, organiseren en wonen & werken om te zorgen dat de gemeente een aantrekkelijke leefgemeenschap is met.. beste van twee werelden.

Financieel Café

Fysieke plek in de multifunctionele ruimte de Kuijper (in Thamerdal) waar iedereen met financiële vragen terecht kan.

GALA

Gezond en Actief Leven Akkoord. Gezamenlijk akkoord tussen Ministerie van VWS, GGD-en en gemeenten op gezond en actief leven met een stevige sociale basis

Geldfit

Geldfit is de online plek voor financieel advies (o.a. via geldplannen) of met een link naar de lokale sociale kaart van Uithoorn wordt gekeken wat passend is bij de hulpvraag advies van de inwoner.

Geldplannen

Online budgetten die passen bij twaalf verschillende levensgebeurtenissen, en anoniem kunnen worden ingevuld om meer inzicht te krijgen in inkomsten en uitgaven.

HvUK

Huurdersvereniging Uithoorn en de Kwakel is een vereniging van bewonerscommissies en individuele huurders van Eigen Haard in Uithoorn en De Kwakel.

IOAW

Inkomensvoorziening voor oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers

IOAZ

Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandige

KNMG

Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst

NIBUD

Nederlands Instituut voor Budgetvoorlichting. Het is een onafhankelijke stichting die informeert en adviseert over de geldzaken van huishoudens

NVMT

Niet veel maar toereikend. Norm NIBUD. Minimale budget om rond te komen, en klein bedrag voor participatie

NVVK

De Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet. Het is de branchevereniging voor schuldhulpverlening, beschermingsbewind en sociaal bankieren, waar meer dan 90 publieke instellingen en private ondernemingen bij zijn aangesloten.

OKA

Ouderkindadviseur

Participatiewet (Pw)

Per 1 januari 2015 geldt deze wet en komt in de plaats van de wet werk en bijstand (WWB) en wet sociale werkvoorziening (Wsw) en een groot deel van de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wajong).

PwC

PricewaterhouseCoopers – het is een internationaal belasting- advieskantoor.

RUB

Regeling Uitstroom Bijstandsgerechtigden. Mensen in de bijstand en onder bewind die een betalingsachterstand van meer dan 6 maand-premies hebben, kunnen hun schuld boetevrij aflossen. Elke maand betalen zij een bedrag dat de gemeente samen met de zorgpremie inhoudt op hun uitkering.

RVS

Raad voor Volksgezondheid en Samenleving

SHV

Schuldhulpverlening

SUNU

Stichting Urgente Noden Uithoorn. Zij verlenen financiële hulp aan inwoners die in nood verkeren en geen verzoek meer kunnen doen op andere voorzieningen.

TOZO

Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers

TONK

Tijdelijke ondersteuning noodzakelijke kosten

UvE

Uithoorn voor Elkaar

VNG

Vereniging Nederlandse Gemeenten. Koepelorganisatie van alle gemeenten in Nederland

Vrij besteedbaar budget

Het vrij besteedbaar budget is bedoeld voor sociale participatie (een krant, abonnement, dagje uit, op bezoek gaan etc.). Een alleenstaande heeft volgens het Nibud €100 (norm 2022) per maand nodig voor minimale sociale participatie

Wgs

Wet gemeentelijke schuldhulpverlening

WRR

Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid. Zij informeren en adviseren de regering over maatschappelijk relevante vraagstukken. De adviezen zijn sector en departement overstijgend en multidisciplinair, en kijken naar de richting van het overheidsbeleid over de lange termijn

Wsm

Het wettelijk sociaal minimum (wsm) is het minimale bedrag dat de overheid heeft vastgesteld voor huishoudens om in eigen levensonderhoud te kunnen voorzien. Dit (norm)bedrag past de overheid elk half jaar aan. Het wsm is meestal even hoog als een bijstandsuitkering

ZZP-er

Zelfstandige Zonder Personeel

V Bestuurlijke afspraken Kinderarmoede VNG en het Rijk

- Doelgroep: kinderen (0-18) uit gezinnen met een laag besteedbaar inkomen die door geldgebrek niet kunnen meedoen op het vlak van sport, cultuur, met sociale activiteiten op school of in hun vrije tijd.
- Bereiken en actief betrekken van kinderen: om meer kinderen in armoede te bereiken zullen gemeenten de aanwezige infrastructuur benutten en relevante partijen inschakelen. Om effectief gebruik en een duurzame positieve impact op de ontwikkeling van het kind te waarborgen, is het van belang dat gemeenten kinderen actief betrekken bij de vormgeving van hun aanpak.
- Bevorderen samenwerking op lokaal niveau: op lokaal niveau kunnen gemeenten via een integrale aanpak maatwerk leveren. Maatschappelijke organisaties kunnen gemeenten ondersteunen in het bereiken van de doelgroep (waaronder Stichting Leergeld, Jeugdfonds Sport & Cultuur, Jarige Job, Nationaal Fonds Kinderhulp).
- Financiële middelen: het Rijk stelt vanaf 2017 85 miljoen per jaar beschikbaar aan gemeenten, verdeeld naar rato van het aantal kinderen dat opgroeit in een gezin met een laag inkomen. De extra middelen dienen als aanvullende impuls bovenop de bestaande financiële middelen. Het was niet de bedoeling dat deze gelden door gemeenten zouden worden gebruikt in plaats van reeds bestaande lokale budgetten, maar als uitbreiding van het gemeentelijk budget voor kinderarmoede.
- Ondersteunen en stimuleren van gemeenten: om gemeenten en andere partijen te ondersteunen bij de gemaakte afspraken over deze extra middelen, zullen het Rijk en de VNG hen goede voorbeelden aanreiken.
- Rol gemeenteraad: gemeenten rapporteren aan de gemeenteraad over de inzet van middelen, instrumenten en behaalde resultaten.
- Voortgang en evaluatie: het is van belang om landelijk inzicht te verkrijgen in deze collectieve inspanning om gezamenlijk de effectiviteit van de extra middelen te kunnen evalueren en waar nodig bij te sturen. De eerste evaluatie vond in 2018 plaats, de vervolgevaluatie vond in 2021 plaats.